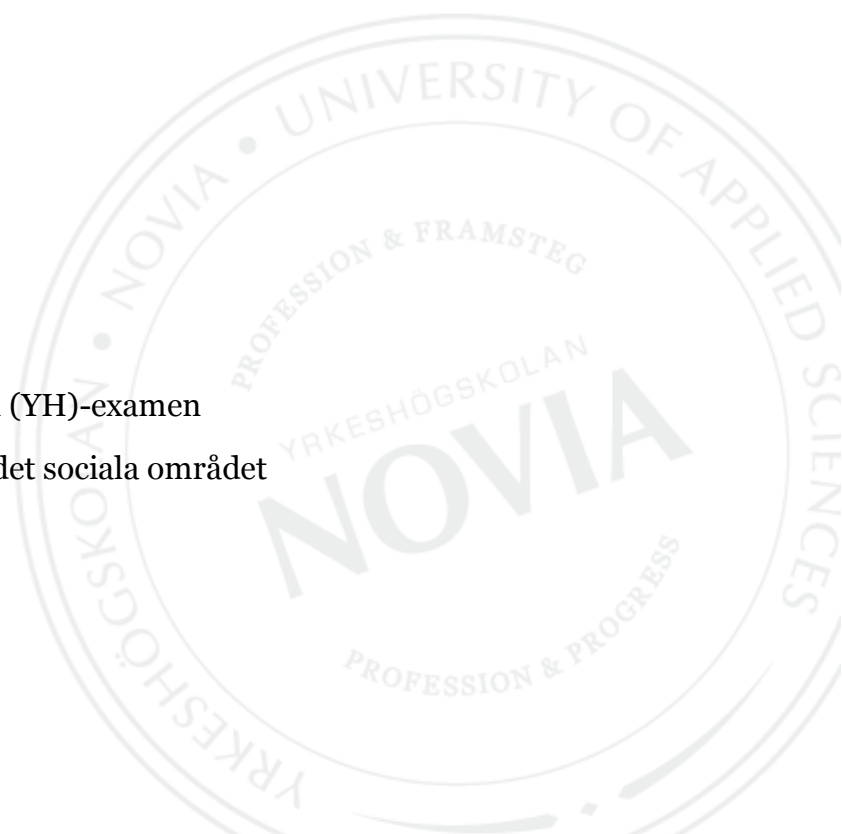

Slutrapport för projektet ”Det resilienta barnet”

Miia Felin

Examensarbete för socionom (YH)-examen
Utbildningsprogrammet för det sociala området
Åbo 2015

EXAMENSARBETE

Författare: Miia Felin

Utbildningsprogram och ort: Utbildningsprogrammet för det sociala området, Åbo

Inriktning/alternativ/Fördjupning: Socialpedagogiskt arbete

Handledare: Susanne Davidsson

Titel: Slutrapport för projektet "Det resilienta barnet".

Datum 4.5.2015   Sidantal 45   Bilagor 4

Sammanfattning

Denna slutrapportering är ett beställningsarbete av Yrkeshögskolan Novia, projektet "Det resilienta barnet".

Projektet "Det resilienta barnet" startades 2006 av Yrkeshögskolan Novia. Utgångspunkten för projektet var att definiera och beskriva begreppen resiliens samt resiliensbefrämjande processer, för att kunna utveckla socialpedagogiskt resursförstärkande material för barn i fem års ålder. Projektets mål var att utveckla ett socialpedagogiskt interventionsprogram - "Dagis Master" för daghem. Projektet har involverat studerande, lärare och externa aktörer. Projektet avslutas 2015.

Syftet med detta examensarbete var att sammanfatta projektet "Det resilienta barnet" till en slutrapport. Målsättningen för slutrapporten var att redogöra projektets verksamhet och resultat. Projektet beskrivs med hjälp av projektplaner, projektbeskrivningar, artiklar, examensarbeten, samt annat material som berört projektet.

I slutrapporteringen presenteras delar av studerandes examensarbeten för att redovisa projektets resultat. Resultatet presenteras i teoretiska utgångspunkter, det resursförstärkande perspektivet och i de resursförstärkande metoder och material.

I resultatet syns hur barnsynen genomsyrat hela projektets gång. I projektet har barnet stått i centrum. Deltagarna i projektet har arbetat utgående från barnets bästa, från barnets styrkor och kapacitet. Då projektet varit starkt läroplansförankrat har det varit naturligt att arbeta med barnet i centrum, utgående från barnets resurser. Studerande har under hela studietiden arbetat med ett resursförstärkande arbetssätt. Det resursförstärkande arbetssättet är en värdefull arbetsmetod, med projektets starka läroplansförankring är denna metod ett mycket naturligt sätt att i framtiden arbeta med barn inom småbarnsfostran.

Språk: Svenska   Nyckelord: Det resilienta barnet, slutrapportering, resiliens, resursförstärkande, barnsyn

---

BACHELOR'S THESIS

Author: Miia Felin

Degree Programme: Degree programme in Social service, Åbo

Specialization: Socio-Pedagogical Work

Supervisor: Susanne Davidsson

Title: A final report for the project "The resilient child".

Date 4.5.2015

Number of pages 45

Appendices 4

Abstract

This final report is a commissioned work by Yrkeshögskolan Novia, the project "Det resilianta barnet" (The resilient child).

The project started by Yrkeshögskola Novia in 2006. The main reason for the project was to define and describe the meaning of resilience as well as describing resource reinforcing processes, in order to develop social pedagogical material for children at the age of five. The goal for the project was to develop a social pedagogic intervention program - "Dagis Master" for kindergartens. The program has involved students, teachers and external actors. The project will be finished in 2015.

The purpose of this Bachelor's thesis was to summarize the project "Det resilianta barnet" to a final report. The goal of the final report was to describe the project activities and the results. The project is described through project plans, articles, Bachelor's thesis and other material concerning the project.

In the final report parts of students Bachelor's thesis were used to describe the result of the project. The result is presented in theoretical starting points, the resource reinforcing perspective and resource reinforcing methods and materials.

The result shows how the child's point of view has gone through the whole project. The child has been in the center of the whole project. The participants of the project have worked on the basis from what is best for the child, the child's strengths and capacity. As the project has been strongly linked to the studies it has been only natural for the students to work from the child's resources with the child in the center. The students have throughout the project worked with a resource reinforcing approach. The resource reinforcing approach is a valuable method of working. The project's strong curriculum anchoring this method is a very natural way in the future to work with children in early childhood education.

Language: Swedish Key words: Det resilianta barnet, final report, resilience, resource reinforcing, child's point of view

---

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Miia Felin

Koulutusohjelma ja paikkakunta: Utbildningsprogrammet för det sociala området, Turku

Suunatumisvaihtoehto/Syventävät opinnot: Socialpedagogiskt arbete

Ohjaaja: Susanne Davidsson

Nimike: Loppuraportointi projektille ”Resilientti lapsi”.

Päivämäärä 4.5.2015

Sivumäärä 45

Liitteet 4

Tiivistelmä

Tämä loppuraportti on Yrkeshögskolan Novian, ”Det resilienta barnet”-projektin tilaustyönä tehty opinnäytetyö.

Yrkeshögskolan Novia käynnisti ”Det resilienta barnet”-projektin 2006. Projektin lähtökohta oli määritellä sana resilienssi ja kuvailla resilienssiä edistäviä prosesseja, jotta voitaisiin kehittää sosiaalipedagogisesti voimavaroja vahvistavaa materiaalia viisivuotiaille lapsille. Projektin tavoitteena on kehittää sosiaalipedagoginen ”Dagis Master”-interventio-ohjelma päiväkodeille. Projektiin on osallistunut opiskelijoita, opettajia ja ulkopuolisia toimijoita. Projekti päättyi 2015.

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on tehdä loppuraportointi projektista ”Det resilienta barnet”. Loppuraportoinnin tavoite on selvittää projektin toimintaa ja tulosta. Projekti kuvataan hankesuunnitelmien, hankekuvaksien, artikkeleiden ja opinnäytetöiden avulla.

Loppuraportin tuloksessa esitellään osia opiskelijoiden opinnäytetöistä. Tuloksessa esitellään projektin teoreettisia lähtökohtia, voimavaroja vahvistavaa perspektiiviä ja voimavaroja vahvistavia menetelmiä ja materiaalia.

Projektin tuloksessa nähdään, miten lapsinäkökulma seuraa mukana koko projektin ajan. Lapsi on aina ollut keskiössä ja projektin osallistajat ovat aina työskennelleet lapsen parasta ajatellen, ottaen huomioon lapsen omat voimavarat ja kapasiteetin. Koska projekti on vahvasti ollut ankkuroituna opetussuunnitelmaan, opiskelijoille on ollut luontevaa työskennellä lapsikeskeisesti, lapsen resursseja huomioon ottaen. Opiskelijat ovat koko opiskelun ajan työskennelleet voimavaroja vahvistavalla työotteella. Voimavaroja vahvistava työote on arvokas työmenetelmä, ja projektin avulla tästä on tullut hyvin luonteva työtapa, jota voimme hyödyntää tulevaisuudessa.

Kieli: Ruotsi Avainsanat: Det resilienta barnet, loppuraportointi, resilienssi, voimavaroja vahvistava, lapsinäkökulma

---

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Arbetets uppläggning och avgränsning.....	1
1.2	Slutrapporteringens process	3
2	Projektet "Det resilienta barnet"	6
2.1	Projektets inledningsfas	6
2.2	Samarbete med externa aktörer.....	8
2.3	Testning av det producerade materialet.....	9
3	Projektets teoretiska utgångspunkt.....	9
4	Projektets verksamhet och resultat.....	12
4.1	Projektets verksamhet	12
4.1.1	Projektverksamhet 2008-2009.....	12
4.1.2	Projektverksamhet 2010-2012.....	14
4.1.3	Projektverksamhet 2013-2015.....	16
4.2	Projektets resultat.....	21
4.2.1	Projektets teoretiska utgångspunkter	21
4.2.2	Det resursförstärkande perspektivet	26
4.2.3	Resursförstärkande metoder och material	30
5	Slutsatser och erfarenheter av projektet "Det resilienta barnet"	38
5.1	Projektets slutsatser	38
5.2	Erfarenheter av projektet	40
5.3	Kritisk granskning.....	40
	Källförteckning	42

Bilagor:

Bilaga 1: Blankett till utprovning av socialpedagogiskt material inom Projektet "Det resilienta barnet".

Bilaga 2: Forsknings- och utvecklingsrelaterade målsättningar samt indikatorer på FoU-verksamhetens resultat.

Bilaga 3: Examensarbeten inom projektet "Det resilienta barnet" 2008-2014.

Bilaga 4: Kompisväskan.

1 Inledning

Resiliensbegreppet blev aktuellt för Yrkeshögskolan Novia via samarbete med Tallinn universitets sjukskötarutbildning, genom projekten Children at Risk och Family at Risk. Dessa projekt förverkligades genom intensivkurser för olika högskolestuderande från Estland och Finland. Samtidigt fanns ett behov av att få in forsknings- och utvecklingsverksamhet i läroplanen i Yrkeshögskolan Novia. Inom avdelningen för vård och det sociala området utvecklades en pedagogisk modell, det vill säga ett mångprofessionellt projektifierat lärande, där forsknings- och utvecklingsverksamheten strukturerat genomförs genom hela läroplanen. Yrkeshögskolan Novia blev partner vid Åbo center för barn- och ungdomsforskning, som är starkt knutet till Turun yliopisto. I planeringsskedet talade man mycket om yrkeshögskolornas roll och behovet av utvecklingsarbeten. Projektet ”Det resilienta barnet” startade som ett första projekt inom avdelningen för vård och det sociala området. (personlig kommunikation S. Davidsson och E. Juslin 31.3.2015).

Projektet ”Det resilienta barnet” startades 2006 i Yrkeshögskolan Novia. Utgångspunkten för projektet var att definiera och beskriva begreppen resiliens samt resiliensbefrämjande processer, för att kunna utveckla socialpedagogiskt resursförstärkande material för barn i 5-årsåldern. Projektets mål har varit att utveckla ett socialpedagogiskt interventionsprogram - ”Dagis Master” för daghem. Interventionsprogrammet ska innehålla material och metoder för hur man kan stöda barn i risk att utveckla motståndskraft. Projektet har involverat studerande, lärare och externa aktörer. Projektet kommer att avslutas 2015.

Yrkeshögskolan Novia, projektet ”Det resilienta barnet” har beställt denna slutrapport. Syftet med detta beställningsarbete är att sammanfatta projektet ”Det resilienta barnet” till en slutrapport. Målsättningen för slutrapporten är att sprida kunskap om projektets verksamhet och att presentera projektets resultat.

1.1 Arbetets uppläggning och avgränsning

Ett projekt är inte slutfört förrän en slutrapport gjorts (Patel & Davidson 1994, s. 105). Slutrapportens syfte är att informera läsaren om projektet och att presentera projektets slutresultat (Kvale 1997, s. 232). Då man utgår från dessa syften bör rapporten skrivas så att läsaren får en förankring i projektet och att projektets resultat redogörs. En slutrapport

bör också innehålla en vetenskaplig bedömning av projektet (Patel & Davidson 1994, s. 105).

Det finns ingen standardform för en slutrapportering. Enligt Kvale kan struktureringen till exempel indelas i: introduktion, metod, resultat och diskussion. (1997, s. 238-239). Patel och Davidson menar att man i slutrapportering kan använda delar av den internationellt accepterade grundstrukturen för vetenskaplig rapportering. De anser att då man gör en egen struktur bör den täcka samma innehåll som täcks av grundstrukturen. Den internationella grundstrukturen innehåller titelblad, sammanfattning, innehållsförteckning, introduktion till problemet, litteraturgenomgång och precisering av problemet, metodbeskrivning, resultatbeskrivning, diskussion, litteraturförteckning och bilagor.

Datainsamlingen till denna slutrapportering har gjorts med hjälp av publicerat och opublicerat material som berört projektet, samt med personlig kommunikation med lärare som varit involverade i projektet. Alla dessa informationskällor har varit viktiga med tanke på att kunna sammanställa en informativ slutrapportering på projektet "Det resilienta barnet". Faktaböcker har använts för att ge slutrapporteringen en teoretisk referensram. I resultatdelen har studerandes examensarbeten använts för att sammanfatta och beskriva resultatet av projektet.

Slutrapporteringen inleds med en beskrivning över projektet "Det resilienta barnet" och övergår sedan till att definiera projektets teoretiska utgångspunkt. I den teoretiska utgångspunkten kopplas projektet samman till Social- och hälsovårdsministeriets nationella utvecklingsprogram och till Forsknings- och utvecklings verksamheten vid Yrkeshögskolan Novia. I resultatdelen presenteras först projektet enligt verksamhetsår. Verksamheten presenteras kronologiskt och parallellt för att åskådliggöra projektets livscykel. Presentationen av verksamheten baserar sig på projektplaner och projektbeskrivningar. Varje verksamhetsperiod sammanfattas i faktarutor. Faktarutornas syfte är att sammanfatta textens innehåll till överskådliga informationsrutor som kort berättar vad som hänt i projektet under verksamhetsperioden.

Därefter presenteras projektets resultat utgående från det material som studerande inom ramen för lärdomsprov har inom projektet producerat. Resultatet indelas i projektets teoretiska utgångspunkter, det resursförstärkande perspektivet och i resursförstärkande metoder och material. Vissa teoretiska examensarbeten presenteras mera noggrant för att förtydliggöra projektets resultat ur den resursförstärkande synvinkeln.

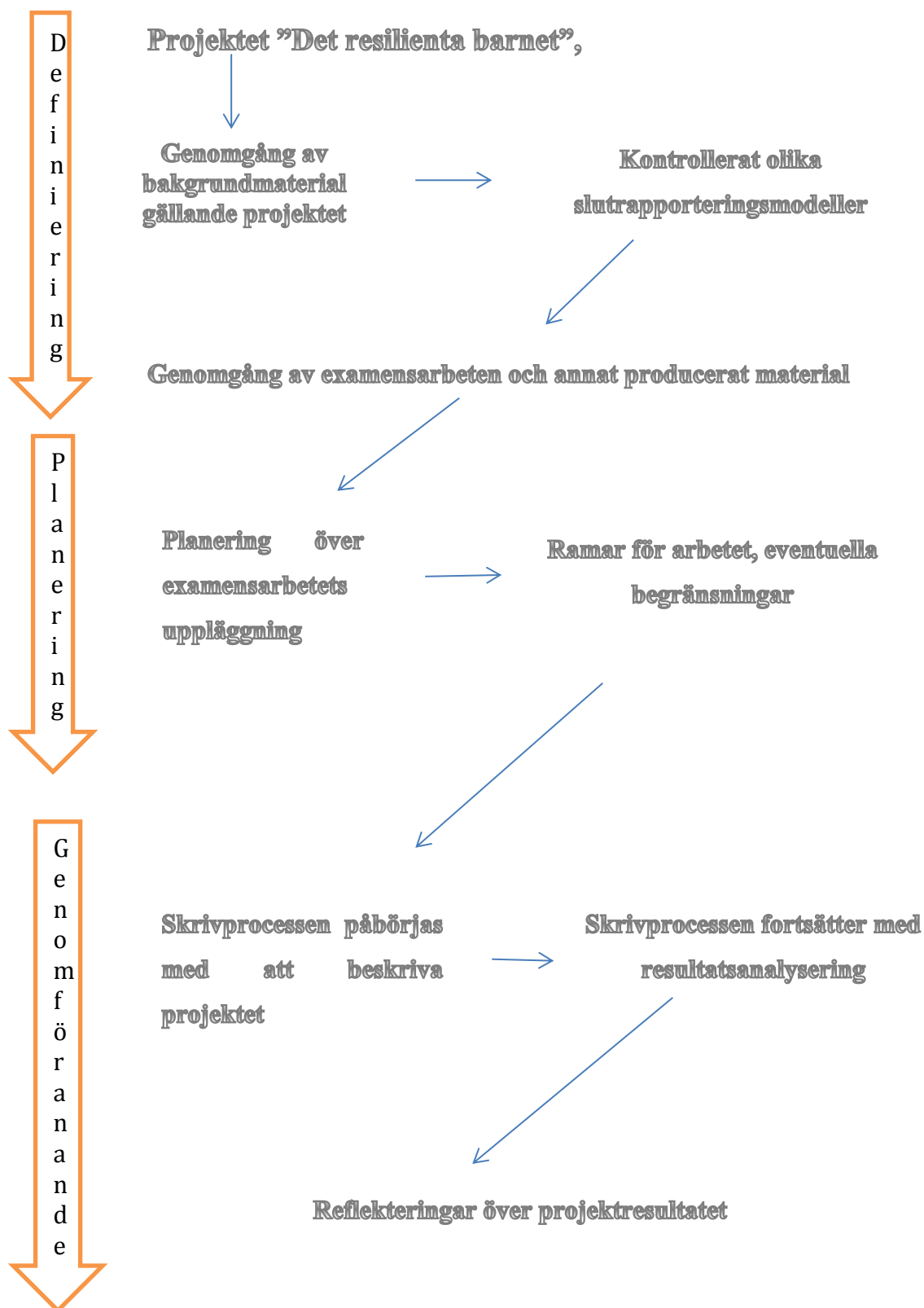
Inom projektet ”Det resilienta barnet” har studerande utvecklat resursförstärkande material och metoder. De material och metoder som utvecklats har testats på barn i 5-årsålder på daghem runt om i Svenskfinland. Här har en avgränsning gjorts så att testningsprocessen och resultaten av dem inte redovisas i denna slutrapport. Materialtestningen har ändå varit en väsentlig del i projektet, varför en kort beskrivning om hur materialet och metoderna testats finns med i rapporten.

Slutrapporten avslutas med ett kapitel där erfarenhet och slutsatser av projektet är sammanfattade. I kapitlet beskrivs ännu kort projektets resultat och det reflekteras mot projektets ursprungliga syfte och målsättning.

1.2 Slutrapporteringens process

Figur 1 på följande sida visualiserar slutrapporteringens process. Slutrapporteringens processbeskrivning är indelad i tre skeden; definiering, planering och genomförande.

Figur 1. Slutrapporteringens process.

Processen påbörjades med en definieringsfas som gick ut på att läsa information om projektet genom projektbeskrivningar, projektplaner och annat publicerat och opublicerat material. All information fanns inte nerskrivet så en viktig informationskälla var också personlig kommunikation med lärare som deltagit i projektet.

I definieringsfasen studerades också olika slutrapporteringsmodeller för att få en uppfattning om hur man strukturerade en slutrapport. Även alla examensarbeten som gjorts inom ramen för projektet gick igenom för att få en helhetsbild av resiliens och om de utvecklade resursförstärkande metoderna.

I planeringsfasen ingick att strukturera och planera examensarbetet. Ramar för examensarbetet drogs, vad arbetet i stora drag skulle innehålla samt var de eventuella avgränsningarna skulle ske. Riktlinjer drogs för hur slutrapporten skulle disponeras och vilka delar som skulle inkluderas.

Genomförandefasen av slutrapporteringen påbörjades genom att skrivprocessen sattes igång. I skrivprocessen sammanställdes det lästa materialet till en beskrivning av projektet ”Det resilienta barnet”. Följande naturliga steg var att binda projektet samman med Social- och hälsovårdsministeriets nationella utvecklingsprogram och med Yrkehögskolan Novias forskning- och utvecklingsverksamhet.

Genomförandefasen fortsatte med att presentera projektets resultat. Resultatdelen var utmanande att sammanfatta då det inom projektet fanns en stor mängd producerat material. Presentationen av projektets resultat krävde mycket tankearbete och tid för att få synliggjort resultatet på ett logiskt och överskådligt sätt. Arbetets resultat indelades i projektets teoretiska utgångspunkter, det resursförstärkande perspektivet och resursförstärkande metoder och material.

Arbetet avslutades med att samla erfarenheter och slutsatser kring projektet. Samtidigt som den sammanfattande diskussionen skrevs gjordes en förfrågan till lärare som deltog i projektet, om att dela med sig sina erfarenheter om ”Det resilienta barnet”.

2 Projektet ”Det resilienta barnet”

Syftet med detta kapitel är att presentera projektets inledningsfas samt projektets externa samarbetsaktörer. Även det resursförstärkande materialets testning beskrivs kort i detta kapitel eftersom testningen varit en viktig del av projektet. Målet med detta introduktionskapitel är att ge läsaren bakgrundsfakta om projektet.

2.1 Projektets inledningsfas

Projektet ”Det resilienta barnet” inleddes hösten 2006. Vid projektets inledning var den teoretiska utgångspunkten färdigt utsatt vid resiliens (personlig kommunikation S. Davidsson 13.3.2015). Utgångspunkten för projektet var att definiera och beskriva begreppen resiliens samt resiliensbefrämjande processer. När begreppen definierats och beskrivits kunde det skapas resursförstärkande processer som stöder barn i risk inom småbarnsfostran att utveckla motståndskraft. (Projektplan ”Det resilienta barnet” 2010-2013). Metoderna kunde till exempel vara samtals- rörelse- musik- drama eller kreativt inriktade metoder (Projektbeskrivningsblankett. Projekt: ”Det resilienta barnet”).

Projektets mål var att utveckla ett konkret socialpedagogiskt material för barn i fem års ålder, som senare kunde ingå i ett socialpedagogiskt Interventionsprogram - ”Dagis Master” för daghem (Projektplan ”Det resilienta barnet” 2010-2013).

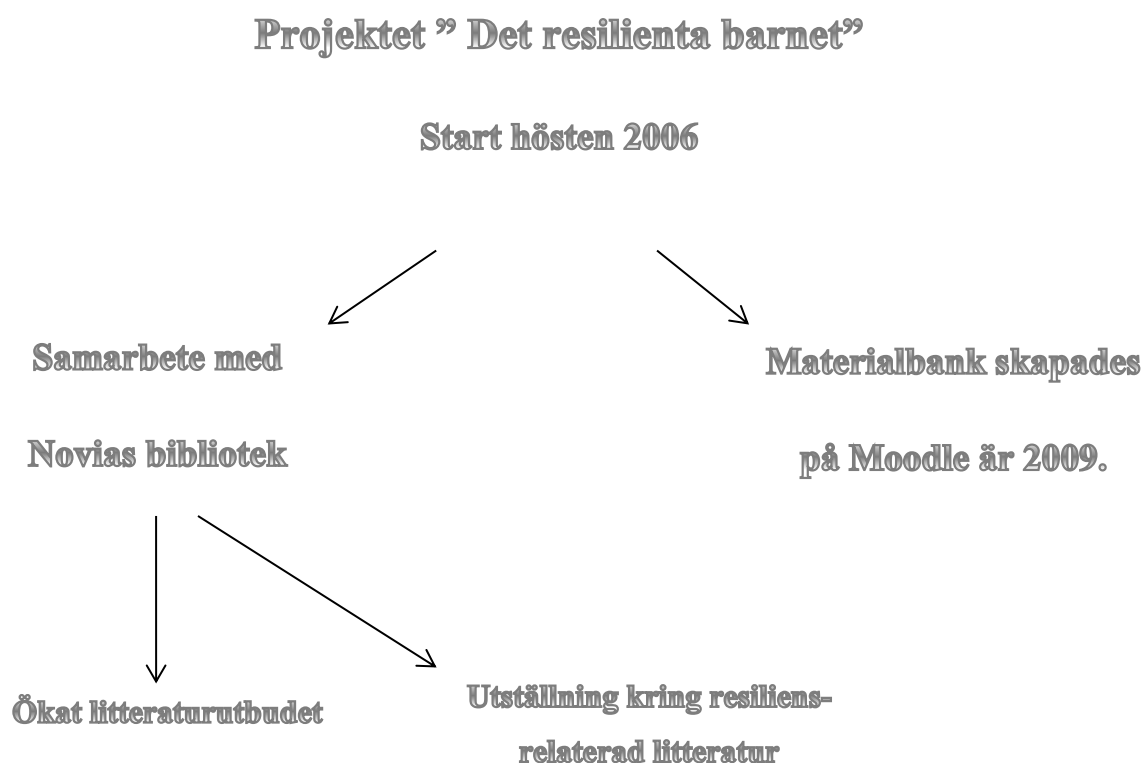
Projektet har också en viss betydelse för studerandes lärande. I projektplanen ”Det resilienta barnet” 2010-2013 definieras projektets betydelse för studerande på följande sätt:

”Arbetet inom projektet stöder utvecklingen av Socionomen (YH): s kompetensområden genom att studeranden utvecklar sitt teoretiska kunnande och sina praktiska färdigheter inom området resursförstärkande socialpedagogiskt arbetssätt inom småbarnsfostran. Inom projektet utvecklar studerande sina färdigheter i att använda resursförstärkande metoder i socialpedagogiskt arbete bland barn och utvecklar samt tillämpar kreativa och innovativa metoder för att stärka resiliens.”

I början av projektet inleddes ett nära samarbete med Yrkeshögskolan Novias bibliotek i Åbo. Biblioteket ansågs som en viktig resurs och samarbetspartner i projektet för att kunna utveckla en kunskapsprofil inom området resursförstärkande arbete bland barn. 2006-2009 satsades det på att utöka och bredda litteraturutbudet inom området. Handledd informationssökning under ledning av bibliotekets personal har ordnats för alla studerande

som skrivit sina examensarbeten inom ramen för projektet. Det ordnades även en utställning kring resiliensrelaterad litteratur i biblioteket. (Projektplan ”Det resilienta barnet” 2010-2013).

Hösten 2009 skapades en materialbank på Moodle. Materialbankens uppgift var att fungera som en resurs för alla projektdeltagare samt för att lagra projektets delresultat. (Projektplan ”Det resilienta barnet” 2010-2013).

Figur 2. Faktaruta, projektet ”Det resilienta barnet” inledningsfas.

Extern finansiering för projektet har beviljats av Det finlandssvenska nätverket för hälsofrämjande verksamhet (FNISS) för anskaffning av material och redskap för material- och produktutveckling samt för anskaffning av litteratur. (Projektplan ”Det resilienta barnet” 2010-2013).

I samarbetet med Folkhälsans projekt, ”Ett daghem utan mobbning”, har Folkhälsans Förbund r.f. delvis finansierat arbetstider för lärare samt resekostnader för studerande. (personlig kommunikation S. Davidsson 4.3.2015). Kostnader som uppstod i samarbetet med Folkhälsan Förbund r.f. och YLE/Buu-klubben ersattes också av Folkhälsans Förbund r.f. (Projektplan ”Det resilienta barnet” 2010-2013).

För publikationsverksamhet samt för utarbetandet av interventionsprogrammet Dagens Master har det ansökts om extern finansiering. (personlig kommunikation S. Davidsson 13.3.2015).

2.2 Samarbete med externa aktörer

Enligt Novias strategi för forskning och utveckling (FoU) strävar FoU-arbetet till ett arbetslivsförankrat och behovsorienterat arbetssätt som är integrerat i utbildningen, som gagnar samhället och gör Novia till en aktiv del i det regionala och nationella innovationssystemet. (Strategi för forskning och utveckling vid Yrkeshögskolan Novia 2015-2016, s. 1). Genom projektet har studerande och lärare från Yrkeshögskolan Novia kommit i kontakt med externa aktörer och med arbetslivets representanter inom området barn och familj. Inom ramen för projektet har samarbete med Folkhälsans Förbund r.f. och Mannerheims barnskyddsförbund gjorts. Folkhälsans Förbund r.f. och Mannerheims barnskyddsförbund höll på med delprojektet ”Ett daghem utan mobbing” och det passade bra in i Yrkeshögskolan Novias projekt ”Det resilienta barnet” då dessa två teman starkt korrelerade med varandra (personlig kommunikation S. Davidsson 13.3.2015). Projektet ”Ett daghem utan mobbing” utgick från att skapa förutsättningar för trygga och positiva kamratrelationer i ett tidigt skede i barnets liv (Folkhälsans Förbund r.f. ”Ett daghem utan mobbing”) och syftet i Novias projekt ”Det resilienta barnet” utgick från att stärka barnets resiliens genom att göra barnet delaktigt i grupp. Folkhälsans Förbund r.f. har fungerat som extern beställare av examensarbeten samt att de beställt ett utvärderingsinstrument och utvärdering av Kompisväskan. (Se vidare kapitel 4.1.3 och bilaga 4 för mera information om Kompisväskan).

Inom projektet ”Det resilienta barnet” har lärare och studerande även samarbetat med Yle/Buu-klubben kring temat kompisskap och vänskap. Samarbete har också gjorts med daghem runt om i Svenskfinland där man testat det resursförstärkande material som studerande utvecklat i sina examensarbeten.

S:t Karins stad var också en samarbetspartner i projektet. De fungerade som externa beställare av examensarbeten gällande den så kallade ”Viikarit” verksamheten. ”Viikarit” var en pilotgrupp som startade 2014 på begäran av barnskyddet och rådgivningen i S:t Karins. ”Viikarit” var en frivillig verksamhetsform som riktades till föräldrar som upplevde att deras barn var utmanande eller hade beteendeproblem. ”Viikarit”-gruppens

mål var att ge föräldrarna referensstöd, stärka samspelet mellan föräldrarna och barnen och att stärka föräldrarna i föräldrarollen. (Merilä m.fl. 2014, s. 2).

2.3 Testning av det producerade materialet

De resursförstärkande material och -metoder som studerande utvecklat i sina examenarbeten, har under hela projektperioden testats av första årets socionomstuderande (personlig kommunikation S. Davidsson 13.3.2015). Materialtestningen gjordes inom ramen för kursen Praktik: Resursförstärkande socialpedagogiskt arbete bland barn, unga och familjer (Projektplan ”Det resilienta barnet” 2010-2013).

Materialet och metoderna har således testats på barn i daghem runt om i Svenskfinland. Det resursförstärkande materialet testades på barn i 5 års ålder enligt prototypernas anvisningar. Avsikten med testningen var att se hur materialet fungerade i en barngrupp samt hur materialet eventuellt kunde vidareutvecklas. Utprovningen av materialet skedde i grupp under den dagliga verksamheten, under ledning av studeranden. (Personlig kommunikation S. Davidsson 13.3.2015).

I utvärderingen av materialet beskrevs testningssituationen och det gjordes en gruppanalys. Vidare gjordes en utvärdering där materialets funktion och lämplighet för gruppen kontrollerades. Samma utvärdering gjordes av studerande, praktikhandledande lärare från YH Novia och praktikplatsens handledare. Barnen var också delaktiga i utvärderingsprocessen. På detta utvärderingssätt möjliggjordes en helhetsmässig testning där alla parter på fastställda blanketter kunde bidra med bland annat utvecklingsförslag till materialet. I bilaga 1 finns blanketten till utvärdering av testningsmaterialet.

3 Projektets teoretiska utgångspunkt

För att ge en större helhetbild av projektet redogörs i detta kapitel kopplingen från Social- och hälsovårdsministeriets nationella utvecklingsprogram och Forsknings- och utvecklingsarbetet på Yrkehögskolan Novia till projektet ”Det resilienta barnet”.

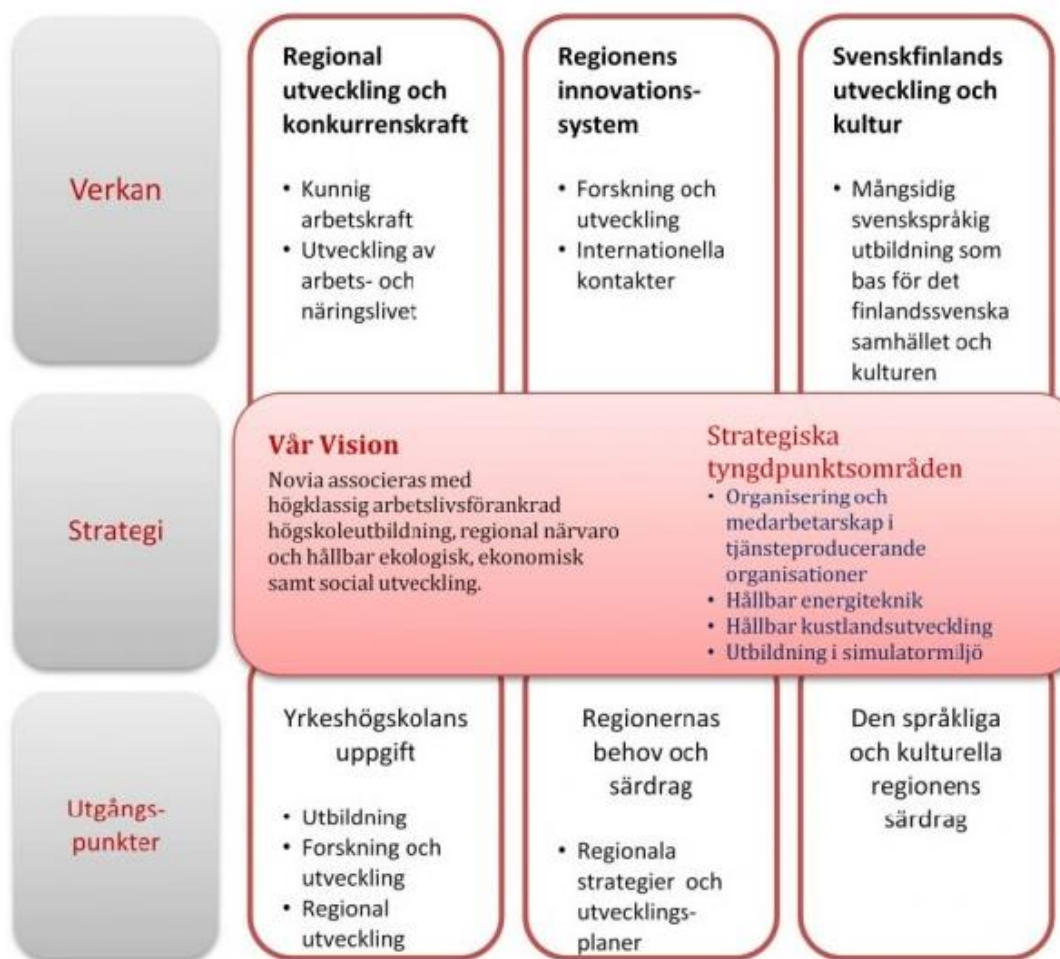
Social- och hälsovårdsministeriet (STM) har i det nationella utvecklingsprogrammet KASTE 2012-2015, som mål att satsa på förebyggande arbete och tidigt stöd när det gäller barn, unga och familjer. KASTE:s delmål är att förnya tjänsterna för barn, unga och barnfamiljer som förbättrar barnens och familjernas livskvalitet och välmående. Fokus har förflyttats från att ta hand om problem till att aktivt stöda människan i förebyggande syfte.

(2012, s. 18). STM anser att det viktigaste är att satsa på åtgärder som främjar välmående och förebygger problem samt att jobba mångprofessionellt för att kunna stärka yrkeskompetenser för klientens bästa. (2012, s. 22-23).

De framtidsperspektiv som finns skrivna inom social- och hälsovårdsområdet har i hög grad påverkat även läroplanernas utformning i Yrkeshögskolan Novia (Juslin, Liljeroth & Vaartio-Rajalin 2013, s. 2). I läroplanen satsar man på mångprofessionellt arbete, utvecklingsinriktat arbetssätt samt på resursförstärkande arbete. Dessa kompetenser profilerar utbildningarna inom vård och det sociala området i Åbo. (FoU-strategi för avdelningen för vård och det sociala området, 2014).

Forskning- och utvecklings (FoU) arbetet hör enligt yrkeshögskolelagen till en av yrkeshögskolornas uppgift (Yrkeshögskolelagen 9.5.2003/351, 4 §). Med forskning och utveckling avses systematisk verksamhet för att öka kunskapsmängden och använda kunskapen för att finna nya praktiska tillämpningar. Till FoU-verksamheten hör att analysera egenskaper, strukturer och beroendeförhållanden i syfte att ställa upp och testa nya hypoteser, teorier och lagbundenheter, kriteriet är att verksamheten syftar till att frambringa något väsentligen nytt. (Statistikcentralen).

I Yrkeshögskolan Novia är en stor del av FoU-verksamheten integrerad i undervisningen. Detta betyder att studerade deltar i forskning och utveckling under studietiden i projekt via FoU-verksamheten. FoU-verksamheten vid avdelning för vård och det sociala området i Åbo utgör en del av den mångprofessionella läroplanen. Meningen är att stärka växelverkan med externa aktörer. (FoU-strategi för avdelningen för vård och det sociala området, 2014). Enligt Yrkeshögskolan Novias strategi för forskning och utveckling stävar FoU-arbetet till ett arbetslivsförankrat och behovsorienterat arbetssätt som är integrerat i utbildningen, som gagnar samhället och gör Novia till en aktiv del i det regionala och nationella innovationssystemet. (Yrkeshögskolan Novias regionala strategi). I bilaga 2 presenteras FoU:s målsättningar samt indikatorer på verksamhetens resultat.

Figur 3. Yrkehögskolan Novias regionala strategi. (Yrkehögskolan Novias regionala strategi)

Figur 3 ovan beskriver Yrkehögskolan Novias regionala strategi och de tyngdpunktsområden som ger Novia en tydlig profilering inom högskolefältet. Yrkehögskolan Novia verkar på ett geografiskt utbrett område med olika regionala särdrag och involveras därmed i olika regionala utvecklingsprocesser på olika nivåer. Yrkehögskolan Novias huvudsakliga uppgift är att bedriva utbildning, forskning och utveckling. (Yrkehögskolan Novias regionala strategi).

Som det redan tidigare nämnts är projektverksamheten i FoU läroplansförankrad vid avdelningen för vård och det sociala området. Avsikten med läroplansförankringen är att studerande under hela studietiden utvecklar resursförstärkande metoder som tar till vara individuella styrkor, som förstärks och utvecklas, istället för att fokusera på problem. Detta har gjort att studerandena anammat ett utvecklingsinriktat arbetssätt. (Juslin m.fl. 2013, s. 8-12).

FoU har fem fokusområden inom vilka projekten förverkligas, varav ett är ”Familjeliv”. Till detta fokusområde hör projektet ”Det resilienta barnet”. (FoU-verksamhetsplan för Campus Åbo 2013).

4 Projektets verksamhet och resultat

I projektets verksamhet beskrivs projektet med hjälp av projektplaner och projektbeskrivningarnas och personlig kommunikation med lärare som varit involverade i projektet. I resultatdel presenteras projektets teoretiska utgångspunkter, det resursförstärkande perspektivet samt en del av de resursförstärkande metoder och material utvecklats. Resultatdelen är sammanfattade av studerandes examensarbeten.

4.1 Projektets verksamhet

Projektet är indelat i verksamhetsår för att lättare åskådliggöra projektets livscykel. Verksamhetstiden presenteras kronologiskt och parallellt. Varje verksamhetsperiod sammanfattas i en faktaruta för att redogöra projektverksamhetens centrala händelser.

4.1.1 Projektverksamhet 2008-2009

Från och med hösten 2008 har studerande utfört lärdomsprov inom ramen för projektet ”Det resilienta barnet”. Under 2008-2009 fokuserade sig studerande på metoder som stöder den sociala kompetensen. Studerande arbetade med den teoretiska utgångspunkten i resiliens. De fördjupade sig på faktorer så som självbild, självkänsla och social kompetens samt i metoder som stöder dessa. (Projektplan ”Det resilienta barnet” 2010-2013).

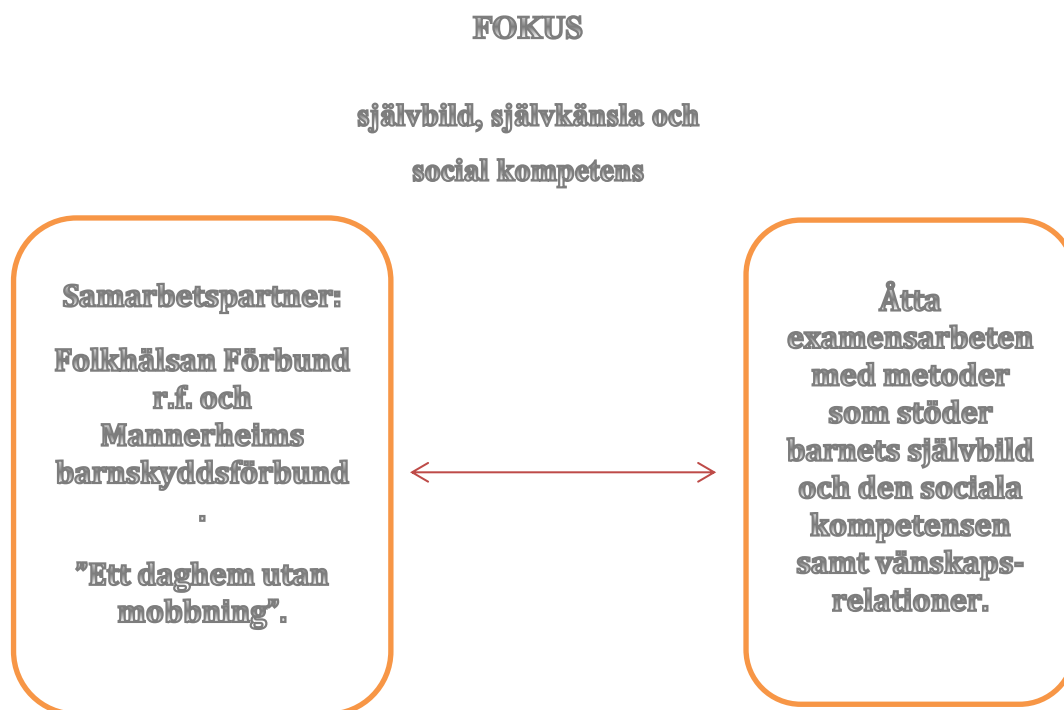
Året 2009 inleddes via Projektlaboratoriet, vars utgångspunkt var att bygga upp konkret samarbete, ett samarbete med Folkhälsans Förbund r.f. och Mannerheims barnskyddsförbund. Folkhälsans Förbund r.f. och Mannerheims barnskyddsförbund arbetade då med projektet ”Mobbningsförebyggande arbete bland barn före skolåldern”. Mobbningsförebyggande arbete bland barn före skolåldern handlade om att stöda barnets kamratrelationer, barnets sociala och emotionella kompetens samt barnets självkänsla. Här sågs det tydligt ett samband mellan Novias projekt ”Det resilienta barnet” och ”Mobbningsförebyggande arbete bland barn före skolåldern”. (Projektlaboratoriet). Målet med det nya samarbetet mellan Yrkehögskolan Novia och Folkhälsans Förbund r.f. var att få en uppfattning om mobbning som ett fenomen bland småbarn samt att man ville

kartlägga hur mobbningen kan ta sig i uttryck på daghem och i annan gruppverksamhet bland barn före skolålder. För att kartlägga mobbning behövdes det samlas in kunskap om mobbningsförebyggande arbetssätt för att utveckla olika handlingsmodeller för ingripandet av förebyggandet av mobbning. De ville också framföra vikten av ett tidigt ingripande och att öka medvetenhet och kunskapen hos pedagoger om vad mobbning är och om olika sätt att förebygga mobbning. (Bilaga till Projektbeskrivningsblanketten för 2009-2010). Projektlaboratoriet medförde möjligheten för lärare i Yrkehögskolan Novia att gå i arbetslivet och utveckla sin kompetens samt att utveckla kontakten med arbetslivet (personlig kommunikation S. Davidsson 9.4.2015).

I examensarbetena 2009 utvecklades metoder och material som stöder självbild och sociala kompetens samt vänskapsrelationer i daghemskontext där studerande närmare fokuserade sig på kroppsspråk, gruppaktiviteter, kommunikativa färdigheter och kreativt skapande. (Projektbeskrivning för examensarbeten 2009-2010).

Inom detta verksamhetsår gjordes åtta examensarbeten inom projektet. I bilaga 3 finns en lista över de examensarbeten som är gjorda inom projektet.

Projektverksamhet inom "Det resilienta barnet" 2008-2009.

Figur 4. Faktaruta, projektverksamhet 2008-2009.

4.1.2 Projektverksamhet 2010-2012

Denna period låg miljö och natur, rörelse och motorik, kroppen/hälsofostran hälsofrämjande och självkontroll samt självhävdelse i fokus. Det utvecklades metoder och material kring miljö och natur samt kropp och hälsa. (Projektbeskrivning för examensarbeten 2010-2011). Fyra examensarbeten gjordes som externa beställningsarbeten till Folkhälsans Förbund r.f. inom ramen för projektet "Ett daghem utan mobbning". Studerande utförde även examinationer med rubriken, "Rapport kring barnets personliga disposition och temperament med fokus på femåringar" (Projektplan "Det resilienta barnet" 2010-2013). Avsikten med examinationen var att studerande via denna form av läroplansförankring tillgodogjorde sig teoretisk kunskap kring resiliens, personlig disposition och temperament (personlig kommunikation S. Davidsson 7.4.2015).

I projektet "Det resilienta barnet" infördes även en andlig dimension med fokus på det resursförstärkande arbetet bland barn (Projektbeskrivning för examensarbeten 2011-2012). Studerande tog del av föreläsningar om kring barnets andliga utveckling och arbetade

sedan innehållsmässigt kring detta ämne (personlig kommunikation S. Davidsson 7.4.2015).

2012 gjorde studeranden ett projektarbete inom den läroplansförankrade forsknings- och utvecklingsverksamheten och projektet ”Det resilienta barnet” i samarbete med Folkhälsans Förbund r.f., projektet ”Ett daghem utan mobbning”, och med Yle. Studeranden arbetade med att skapa innehåll till kampanjen ”Säg Hej o le” som presenterades i barnprogrammet Buu-klubben på Yle. Målet med kampanjen var att barnen skulle lära sig att känna ansvar för varandra och få uppleva hur redan små handlingar kan göra mycket för att alla ska må bättre och kunna vara gladare. Barnen kunde med hjälp av att lösa olika uppgifter om vänskap bli en superkompis. (Folkhälsan).

Sju studerande deltog i kampanjen ”Säg Hej o le”. Även daghem involverades för att testa material som berörde kampanjen. Som kontaktperson på Yle fungerar genreproducent Petra Holm. (Projektplan ”Det resilienta barnet” 2010-2013).

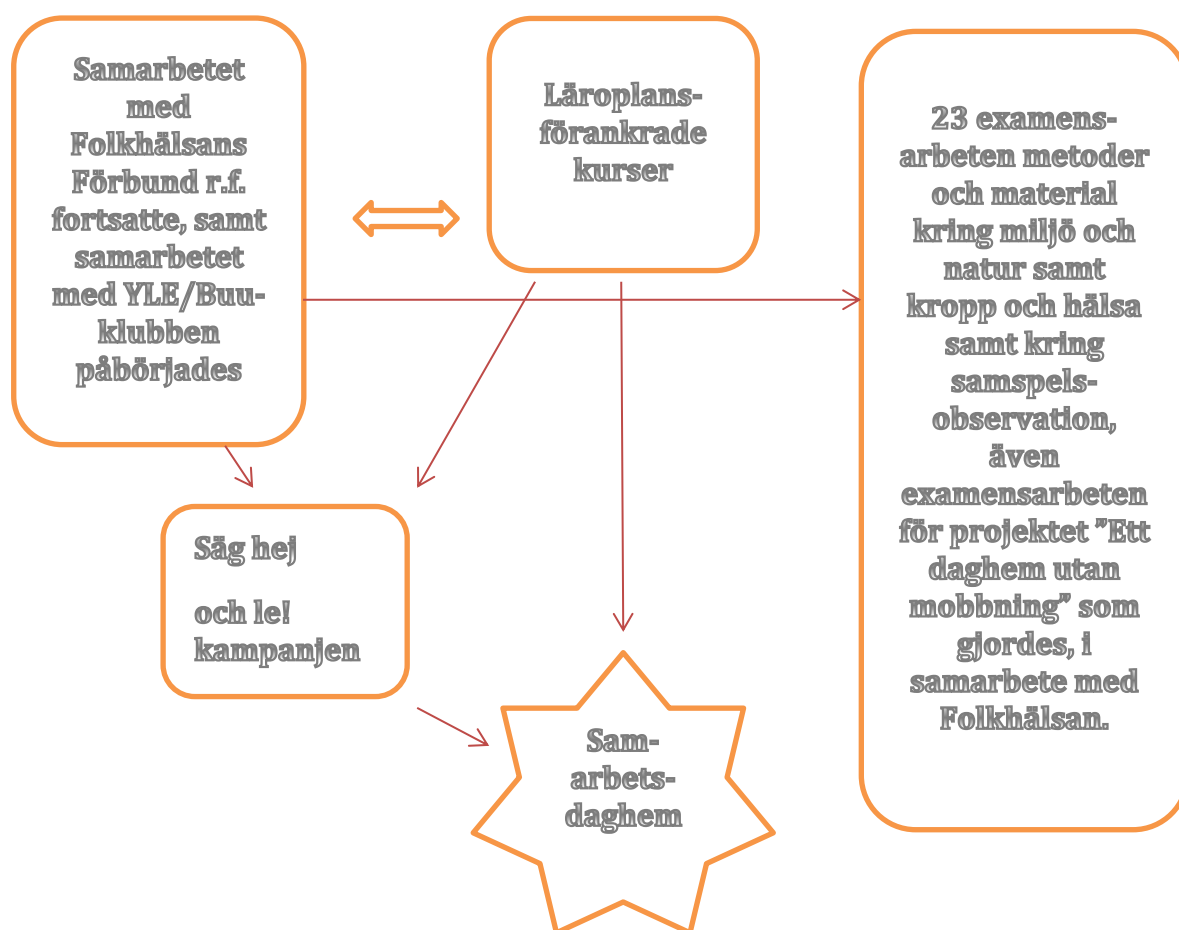

Figur 5. Kompismonstren från kampanjen ”Säg Hej o le”. (www.folkhalsan.fi)

Åren 2010-2012 gjordes sammanlagt 23 examensarbeten inom ramen för projektet. I bilaga 3 finns listade de examensarbeten som är gjorda inom projektet.

Projektverksamhet inom ”Det resilienta barnet” 2010-2012. FOKUS

miljö, natur, rörelse, motorik,
kroppen/hälsofostran,
hälsofrämjande och
självkontroll samt
självhävande

Figur 6. Faktaruta, projektverksamhet 2010-2012.

4.1.3 Projektverksamhet 2013-2015

Läsår 2013 fortsatte samarbetet med Folkhälsans Förbund r.f. i form av att ett utvecklingsarbete i projektet ”Ett daghem utan mobbning”. Det utvecklades ett resursförstärkande material utgående från valda artiklar i barnkonventionen. Samma år gjordes interna beställningsarbeten på att framställa material som riktades till barn i riskzon med särskilda behov. Studerande utvecklade bland annat ett rörelsetränningsprogram för

barn som är överviktiga eller i risk för övervikt samt ett spel om diabetes som ska ha en resursförstärkande funktion för barn med diabetes. (Projektbeskrivning för examensarbeten 2013).

I Norge ordnades The 3rd Nordic Family Centre Conference 2013. I konferensen deltog Eva Juslin, Susanne Davidsson och Pia Liljeroth. Juslin, Davidsson och Liljeroth höll ett framförande om "Interprofessional Collaboration for the Benefit of Children and Families through Interprofessional Professional Education". I framförandet beskrev de hur Yrkehögskolan Novia byggt upp sin utbildning inom vård- och det sociala området. De beskrev hur studerande arbetar inom olika projekten i samband med kurser under hela studietiden. De beskrev också skolans mål, att studerande via olika projekt ska lära sig att arbetar ur ett barn- och familjeperspektiv, på ett resursförstärkande och mångprofessionellt sätt. (Book of Abstracts, 2013, s. 39).

Även 2014 fortsatte samarbetet med Folkhälsans Förbund r.f. Samtidigt påbörjades också ett samarbete med S:t Karins stads familjeservice, den så kallade Olkkari toiminta, inom ordnas ramen för Kaste II projektet Hyvinvoiva Lapsi ja nuori. S:t Karins stad hade gjort ett beställningsarbete där de önskade att studerande skulle samla in familjernas utvärdering, upplevelser och erfarenheter av processen och deltagandet i "Viikari-ryhmä" ur brukarperspektiv. Fokusen låg på utvärderingen och vidareutveckling av verksamheten från deltagande familjens synvinkel för att kunna utveckla Viikaris verksamhet. (Projektbeskrivning för examensarbeten 2014). (Se sid 8 för mera information om "Viikari" verksamheten).

Denna verksamhetsperiod gjordes sammanlagt tio examensarbeten inom projektet. Fyra examensarbeten var externa beställningsarbeten av Folkhälsans Förbund r.f. och två examensarbeten var externa beställningsarbeten av S:t Karins stads familjeservice Olkkari. I bilaga 3 finns listade de examensarbeten som är gjorda inom projektet.

Våren 2014 gjordes ett avtal med Folkhälsans Förbund r.f. om att Yrkehögskolan Novia gör en utvärderingsplan och ett utvärderingsinstrument till Kompisväskan. Arbetet gjordes inom ramen för kursen "Resursförstärkande metoder bland barn och familjer" och en del av kursen utfördes inom ramen för projektet "Det resilienta barnet". Syftet med samarbetet var att utveckla instrument för utvärdering av Kompisväskan. Folkhälsans Förbund r.f. ordnade en "Inspirationsdag" om Kompisväskan för lärare och studerande. De beskrev Kompisväskans innehåll och syftet med väskan för att ha tillräcklig kunskap om materialet

för att sedan kunna utveckla instrument för utvärdering. (personlig kommunikation med S. Davidsson 20.1.2015). Se bilaga 4 för mera information om Kompisväskan och dess innehåll.

Under denna verksamhetsperiod publicerades Davidsson, Juslin och Liljeroths artikel ”Mångprofessionell yrkespraxis förutsätter mångprofessionell utbildning” i *Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti* 2014; 51. Artikeln var ett delresultat av projektet och beskrev utvecklandet av kompetensens betydelse redan under yrkesutbildningen för att kunna svara på det behov som finns på arbetsfältet om att arbeta resursförstärkande för barns och familjers bästa. (Davidsson m.fl. 2014, s. 130-131).

Folkhälsans Förbund r.f. ordnade 25.9.2014 inom ramen för projektet ”Ett daghem utan mobbning”, seminariet ”Att knyta positiva kamratrelationer bland småbarn” på Hanaholmen i Esbo. Via seminariet som Susanne Davidsson och Eva Juslin deltog i spreds projektets resultat då seminariet ”Resursstarka barn – metoder i barngruppen” framfördes. (personlig kommunikation S. Davidson 26.3.2015).

Hösten 2014 jobbade ungdoms- och vuxenstuderande inom ramen för kursen ”Aktuell forskning- och utvecklingsverksamhet” kring Kompisväskan. Även studerande via öppna yrkeshögskolekursen ”Resursförstärkande dagvård – Att utveckla dagvård i praktiken” deltog med att utveckla utvärderingsredskap för Kompisväskan (Utförandeplan Resursförstärkande dagvård – Barn och familjecentrerat förändringsarbete). Studerande jobbade med att utvärdera de inspirationsdagar som ordnats för personal och studerande, samt att utvärdera hur personal, barn och föräldrar har upplevt Kompisväskan. Slutexamination och presentationen över resultatet presenterades för Folkhälsans Förbund r.f. i december 2014. (Personlig kommunikation S. Davidsson 21.1.2015).

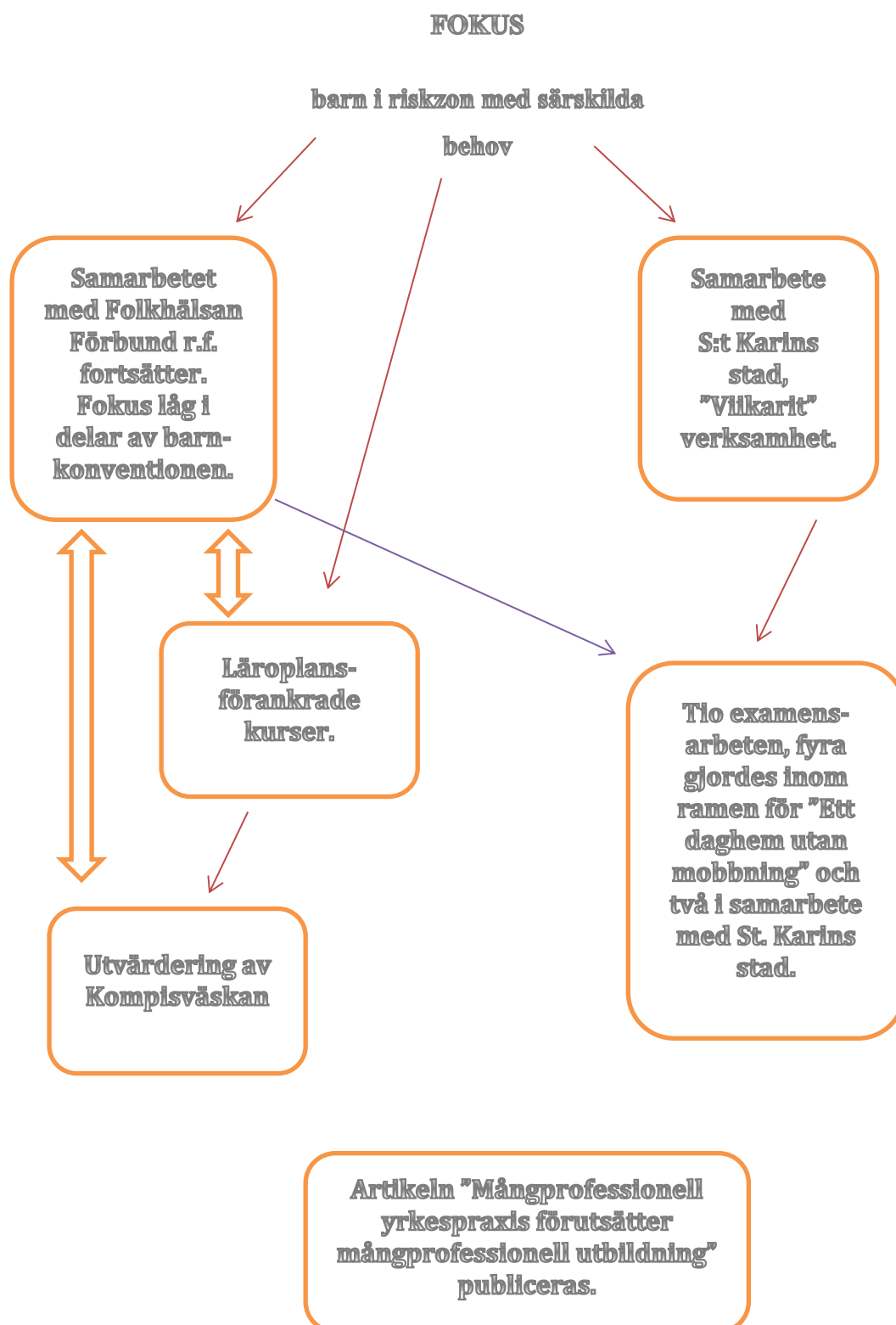
Susanne Davidsson och Eva Juslin har ansvarat för utvärderingsrapporteringen av Kompisväskan till Folkhälsans Förbund r.f. (personlig kommunikation med S. Davidsson 20.1.2015). ”Ett daghem utan mobbning- Utvärdering av Kompisväskan” blev färdig i februari 2015. Utvärderingsrapporten beskrev genomförandet av utvärderingen och resultatet indelat enligt utvärdering av inspirationsdagarna samt användningen av Kompisväskan. Personal, barn och vårdandshavare hade möjlighet att kommentera Kompisväskan. (Davidsson&Juslin 2015, s. 1).

Projektets resultat har också spridits genom Eva Juslin, Susanne Davidsson och Pia Liljeroths artikel ”*Project-based interprofessional education - learning interprofessional skills for the benefit for children and families*”. Artikeln beskrev Yrkeshögskolan Novias projektbaserade inlärningsmodell, där samarbete med arbetslivet är viktigt. I artikel beskrevs även det resursförstärkande arbetet bland barn och familjer. Artikeln är inte ännu publicerad men kommer att publiceras i European Social Education Training (FESET) publikationer, European Journal of Social Education. (personlig kommunikation S. Davidson 27.3.2015).

Våren 2015 vidareutvecklar studerande resursförstärkande modeller, metoder och material som tidigare utvecklats inom projektet ”Det resilienta barnet”. Dessa examensarbeten har övergått till projektet ”Det resursstarka barnet”. Målet för studerande är att utveckla material till ett nytt tema; ”Handledning på distans”. (Personlig kommunikation S. Davidsson, 18.4.2015). Projektet ”Det resilienta barnets” sista examensarbete är denna slutrapportering som var ett beställningsarbete av projektet ”Det resilienta barnet”. Projektet ”Det resilienta barnet” avslutas 2015.

Projektverksamhet inom "Det resilienta barnet" 2013-2015.

Figur 7. Faktaruta, projektverksamhet 2013-2015.

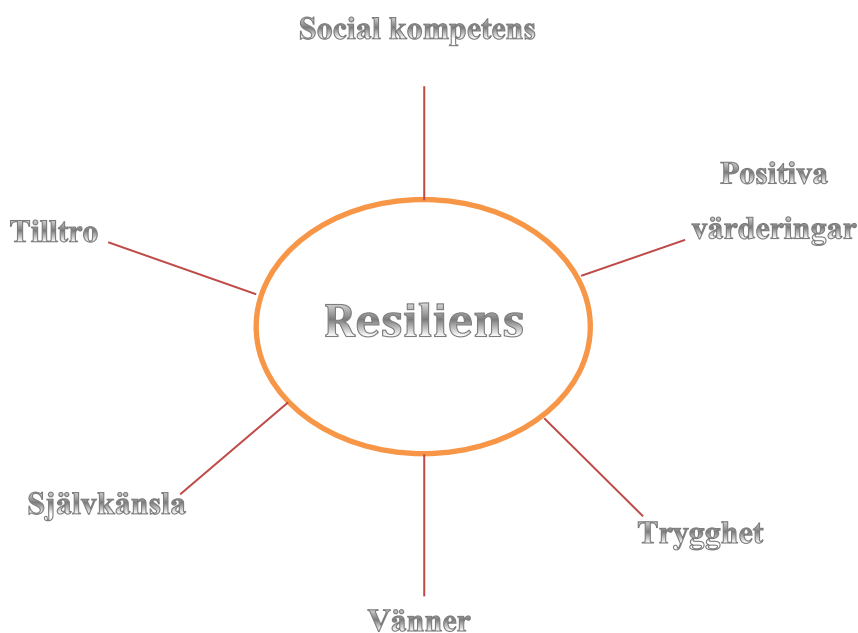
4.2 Projektets resultat

Projektet ”Det resilienta barnet” har engagerat studerande, både ungdoms- och vuxenstuderande samt studerande i öppna yrkeshögskolan, lärare, bibliotek och externa aktörer under nio års tid. Studerande har med hjälp av projektet utvecklat sitt teoretiska kunnande och sina praktiska färdigheter inom det resursförstärkande arbetet med hjälp av projektets läroplansförankring och med kontakter till de externa aktörerna.

I projektets resultat presenteras först de teoretiska utgångspunkterna för att ge resultatet en teoretisk referensram. Efter den teoretiska referensramen presenteras det resursförstärkande perspektivet och till sist de resursförstärkande metoderna och resultaten.

4.2.1 Projektets teoretiska utgångspunkter

Begreppet resiliens kommer från engelskans resilience. Det finns ingen egentlig översättning till svenska av ordet men ofta används begrepp såsom motståndskraft och bemästring att beskriva termen resilience. Resiliens handlar om barns utveckla motståndskraft i riskförhållanden. Enligt barnpsykiater Michael Rutter (2000) består resiliens av processer som gör att utvecklingen når ett tillfredsställande resultat, även om barnet upplever risksituationer som innebär risk att utveckla problem eller avvikelse. (Borge 2011, s. 15-19).

Figur 8. Faktorer som kan befrämja resiliens.

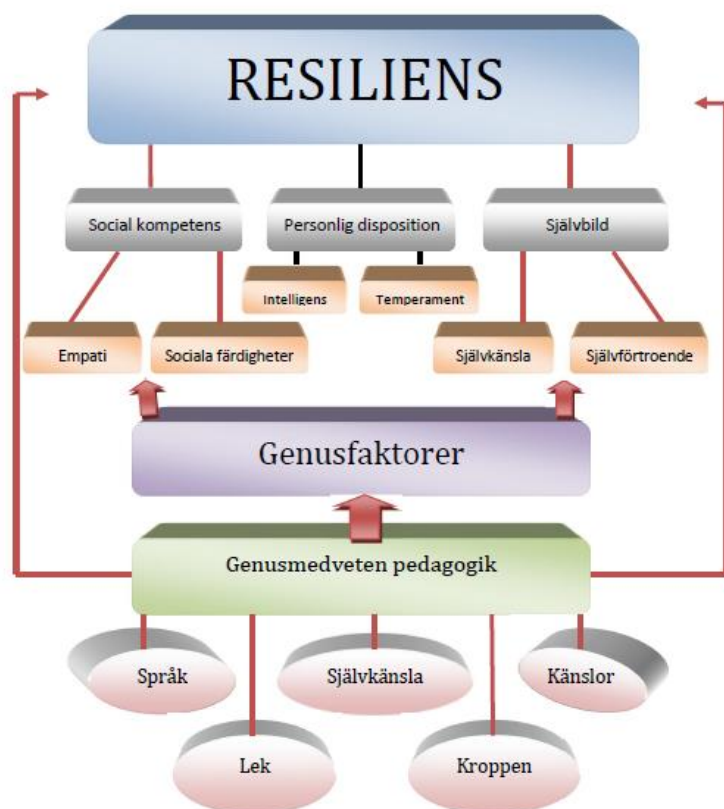
I figuren 8 på föregående sida beskriver faktorer som kan fungera resiliensfrämjande. Faktorerna som finns med i figuren är sammanfattade av de faktorer som nämns som resiliensstärkande i studerandes examensarbeten.

Ett exempel på ett teoretiskt examensarbete om resiliens är Gällros, Karlsson, Nordström och Otakarís ”Det resilienta barnet: teorier, metoder och ett genusperspektiv”. Examensarbetet utgår från resiliens och skribenterna speglar resiliens mot genusperspektivet. I examensarbete beskrevs olika bemästringsmodeller som tydliggör och förklarar begreppet resiliens (2012, s. 7). I examensarbetet redogörs även begreppet genusmedveten pedagogik. Genusmedveten pedagogik är då alla barn oberoende av kön ges samma möjligheter. Enligt examensarbetets skribenter kunde det till exempel handla om att ge barnet en positiv förstärkning då könsrollsgränserna överskrids i stället för att fokusera sig på könsindelade beteendemönster. (2012, s. 69). I genusmedveten pedagogik strävar pedagogerna till att göra båda könen till vinnare, att alla barn kan utforma sin egen identitet oberoende av könet, som ökar på självkänslan och sociala kompetensen. (2012, s. 72).

Figur 9. Resiliens enligt Gällros m.fl. (2010, bilaga 1).

I figuren 9 ovan beskrev Gällros m.fl. deras syn på vad som är relevant för resiliens. I figuren beskrivs de faktorer som anses vara relevanta och fungerar som skyddande faktorer för resiliens. Resiliens kan uppdelas i riskfaktorer och skyddsfaktorer. Inom projektet ”Det resilienta barnet” var processerna inriktade på skyddande faktorer. (Gällros 2012, s. 80).

Figur 10. Resiliens kopplat till genus enligt Gällros m.fl. (2010, bilaga3).

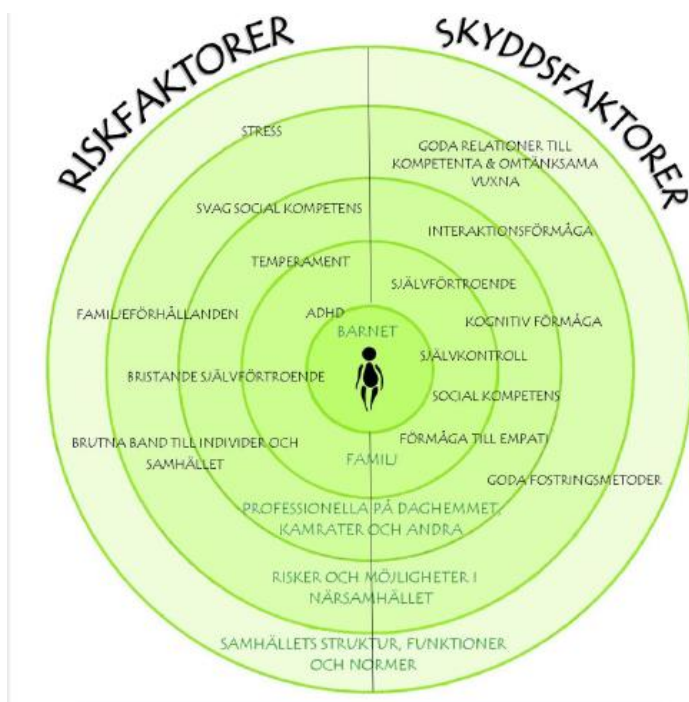
Gällros m.fl. beskrev ovan i figur 10 faktorer, så som empati, sociala färdigheter, självkänsla och självförtroende, som hör till barnets personlighet och som påverkas av barnets kön. Syftet med den genusmedvetna pedagogiken är att båda könen ska få samma möjlighet, som i sin tur stärker barnets resiliens. (Gällros 2012, s. 80).

Projektet "Det resilienta barnet" beställde en teoretisk genomgång av ämnet personlighet och temperament, hur personlighet och temperament påverkar barnets resiliensutveckling (personlig kommunikation S. Davidsson 18.4.2015). Detta ledde till att Anna Holmgren och Leila Kempainen skrev sitt examensarbete "Personlighet, temperament och resiliens. Ett resursförstärkande perspektiv". Syftet med deras examensarbete var att ge en teoretisk introduktion till personlighets- och temperamentsforskningen, visa hur människans personlighet och temperament kan kopplas till resiliensforskningen samt redogöra hur kopplingen i praktiken kan tillämpas på ett resursförstärkande sätt i daghemmet. (2012, s. 2). Holmgren & Kempainens arbete fokuserade sig på de personliga egenskaper barnet har och hur dessa egenskaper påverkar omgivningens förhållandesätt till att bemöta barnet som en individ. De lyfte fram viktigheten av att lära känna barnet för att utgå från de egenskaper barnet har och hjälpa dem att hitta de egna resurserna. Daghemspersonalen bör

se barnet som kompetent, det skapar positiva förväntningar som stöder kreativitet, kompetenser och resurser. (2012, s. 59-60). Arbetet var en kvalitativ litteraturstudie (2012, s. 3). Arbetet beskrev hur viktigt det är att utgå från de egenskaper barnet har. Genom att utgå från barnet skapas positiva förväntningar och en positiv atmosfär som gör att barnet finner de egna resurser och kan utnyttja och utveckla dem. På detta sätt kan barnet förstå, acceptera och reglera sig själv och sitt beteende som påverkar resiliensutvecklingen.

Studier har i sina examensarbeten också beskrivit den sociala kompetensens betydelse för resiliens, då den sociala kompetensen är starkt kopplad med resiliens. Den sociala kompetens handlar om trygghet, vänskap, talang, intressen, självkontroll, självhävdelse, empati och positiva värderingar. Sociala kompetensen handlar om att samspela med andra människor. Med hjälp av kvalitativa studier har studier dragit slutsatsen att komponenterna i den sociala kompetensen stöder vänskapsrelationer och samarbetet hos barn som i sin tur stärker barnets resiliens, att upprätthålla och förbättra situationen trots utmanande förhållanden.

I examensarbetena har det konstaterats att självkänslan har en stor betydelse för barnets resiliens. Självkänslan påverkar barnet positivt. Studier har beskrivit riskfaktorer och skyddande faktorer som påverkar resiliens. Det är viktigt att känna till riskfaktorerna för att man ska kunna utveckla resursförstärkande metoder. Som skyddande faktorer nämns bra självkänsla, tilltro, trygghet, vänner, positiva värderingar och social kompetens. Som riskfaktorer nämns faktorer som barnets status, temperament, personlighet, hälsoproblem i familjen och samhällsförhållanden.

Figur 11. En översikt av risk- och skyddsfaktorer som kan finnas hos barnet enligt Fröberg, Karlsson & Sopen- Luoma. (2013, bilaga 1, poster 2).

I figuren ovan finns en översikt över de skydds- och riskfaktorer som kan finnas hos barnet eller i barnets miljö. Skyddsfaktorerna kan reducera en riskfaktor som barnet har, förhindra utvecklingen av ett riskförhållande eller att förändra effekten av en riskfaktor. Riskfaktorer är de faktorer som ökar risken för att utveckla ett icke önskat beteende.

4.2.2 Det resursförstärkande perspektivet

Då studerande först definierat och beskrivit begreppen resiliens och resiliensbefrämjande processer för att ge projektet den teoretiska referensramen, har de efter det gått vidare till att utveckla resursförstärkande metoder i det socialpedagogiskt arbete bland barn. Studerande har utvecklat och tillämpat kreativa och innovativa metoder som ska stärka barnets resiliens.

En del examensarbeten är enbart teoretiska arbeten om det resursförstärkande perspektivet. I detta kapitel presenteras några av de examensarbeten som beskriver det teoretisk resursförstärkande perspektivet.

2012 gjordes en intern beställning, en mellanrapportering till projektet ”Det resilienta barnet”. Henrika Gröning och Nicolina Westerholm skrev examensarbetet ”Projektet ”Det resilienta barnet” – metodkartering och utvecklingsförslag”. Examensarbetets syfte var att

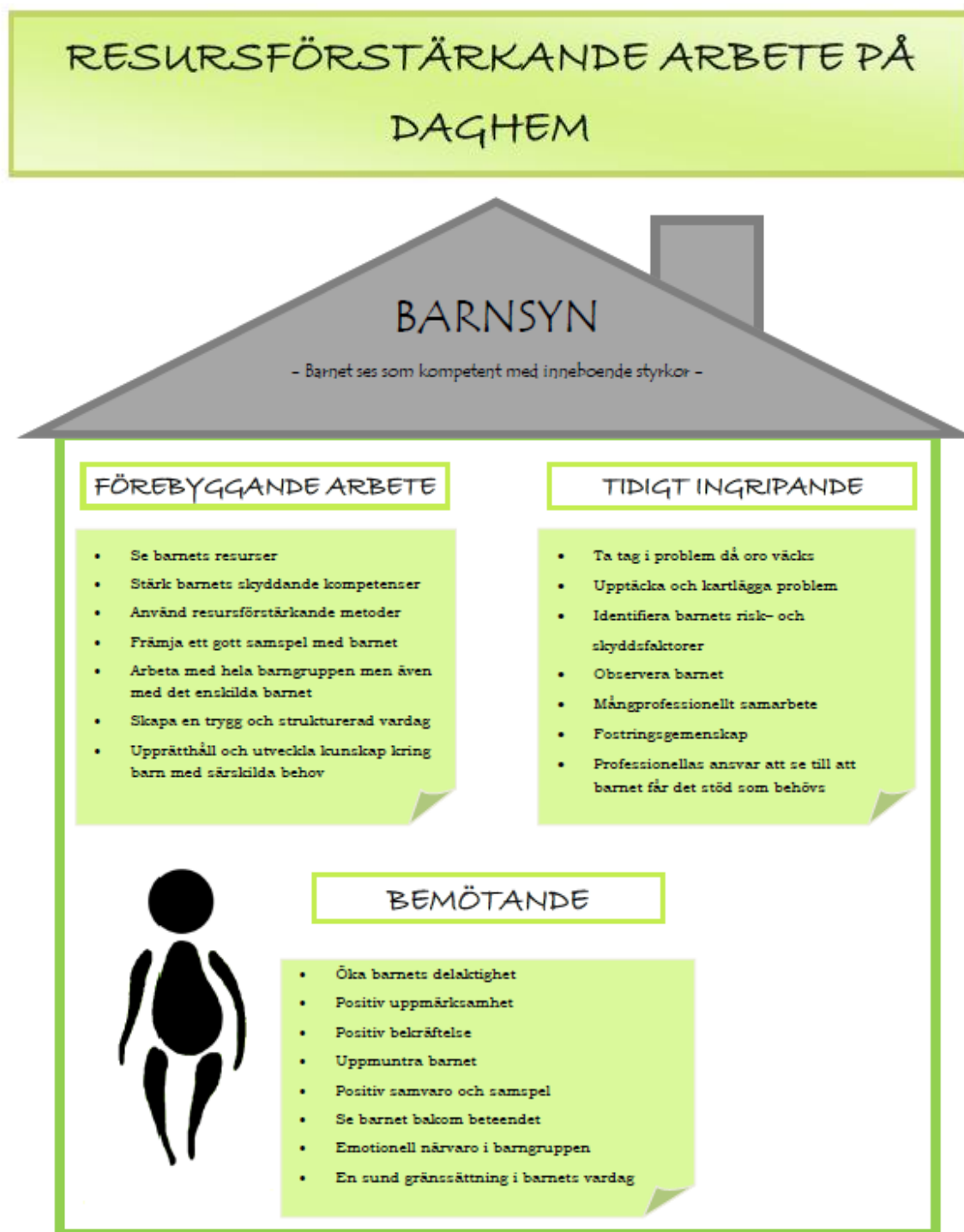
klargöra utvecklingsmöjligheterna inom projektet genom att sammanfatta de metoder om framstälts tidigare. (2012, s. 2). De examensarbeten som gjorts inom ramen för projektet indelades i fem kategorier: 1. Förmåga till självutveckling, 2. Förmåga att fungera i grupp, 3. Förmåga till avslappning och återhämtning, 4. Kommunikativ förmåga 5. Empatisk förmåga. (2012, s. 23). Gröning och Westerholm delade in examensarbetena i den kategori vilken funktion examensarbets produkt uppfyllde. Gröning och Westerholm gjorde även ett utvecklingsförslag om utveckla metoder som kunde användas med barn i riskzon samt att utveckla problemfokuserande metoder. (2012, s. 37).

År 2013 gjordes ett beställningsarbete av Folkhälsans Förbund r.f. ”Ett daghem utan mobbning” att utveckla en arbetsmodell för positiva regler på daghem vars grunder låg i FN:s Barnkonvention om barnens rättigheter. Linda Mattson, Maria Roiha och Yvonne Öfverström-Sundqvist skrev examensarbetet med namnet ”Barns rätt till delaktighet. Arbetsmodell för att öka barns inflytande i daghemmet”. Syftet med examensarbetet var att utarbeta en arbetsmodell som stöder personalen i daghemsverksamheten att tillsammans med barnen skapa positiva regler, samtala kring regler och att göra barnen hörda och delaktiga. (2013, s. 1). Den resursförstärkande metoden i examensarbetet var att samtala med barn. Målet med arbetet var att ta reda på hur barn uppfattar regler på daghemmet samt hur barnen kan göras mera delaktiga i beslutsfattandet på daghemmen. (2013, s. 2-4). Skribenterna utarbetade en modell ”Steg för steg till en positiv samvaro” som beskrev hur barnen kan vara med och påverka. Med hjälp av arbetsmodellen blir barnen hörda och ges möjlighet att bli delaktiga i regelskapandet, som i sin tur skapar positiv samvaro. (2014, s. 37) Examensarbetet var en kvalitativ litteraturstudie (2013, s. 2). Examensarbetet bevisade att då barnen bli delaktiga i beslutsfattandet stärker man den positiva samvaron i gruppen som i sin tur gör att arbetet är resursförstärkande. Delar av detta examensarbete finns med i Kompisväskans ”Barnkonvention på dagis”.

I examensarbetet ”Normbrytande beteende bland barn på daghem. Ett resursförstärkande perspektiv” av Jessica Fröberg, Runa-Linn Karlsson och Laura Sopen-Luoma ville skribenterna lyfta upp barn i riskzon. Arbetets syfte var alltså att lyfta fram de skyddsfaktorer som kan främja motverkande av normbrytande beteende hos barn men också att synliggöra de riskfaktorer som har betydelse för normbrytande beteende, se figur 11. Fröberg m.fl. ville även göra personalen inom småbarnsfostran medveten om normbrytande beteende bland barn; vad det innebär och vikten av det förebyggande arbetet och det tidiga ingripande. Till normbrytande beteende bland barn på daghem beskrevs bland annat explorativt beteende, utagerande beteende, antisocialt beteende,

beteendestörning, trotsigt beteende och utmanande beteende. (2013, bilaga 1., poster 2). I resultat kunde skribenterna konstatera att genom att stärka de skyddande kompetenserna kan minska riskerna för normbrytande beteende bland barn. Personalens tidiga ingripande har en stor betydelse för barnet att komma ur ett normbrytande beteende, ju yngre barnet är desto större nytta har barnet av ett tidigt ingripande. (2013, s. 50)

Figur 12. Faktorer som enligt Fröberg, Karlsson & Sopen- Luoma bör beaktas i det förebyggande arbetet mot normbrytande beteende (2013, bilaga 1, poster 2).

Figur 12 ovan visar hur daghemspersonalen kan arbeta resursförstärkande. Den beskriver faktorer som bör beaktas i det resursförstärkande arbetet på daghem. Fröberg m.fl. ansåg att det förebyggande arbetet, tidigt ingripande, bemötandet samt att se barnet som kompetent med inneboende styrkor fungerade som en resursförstärkande arbetsmetod. Skribenternas tanke var att använda figuren på föräldramöten och personalfortbildning att

se barnet bakom beteendet och möjliggöra ett tidigt ingripande (personlig kommunikation S. Davidsson 18.4.2015).

Barnsynen har konkret definierats av Merilä, Nyberg och Sjöblom i examensarbetet ”Kära krångliga barn: En litteraturstudie om utmanande barn på daghem”. I examensarbetet beskrevs barnsynen som att se barnet som kompetent och delaktigt, med egna individuella behov, förmågor och färdigheter. Alla barn har samma värde och skall bemötas med respekt. (2014, s. 3).

Sammanfattningsvis kan det konstateras att barnet ses som jämlikt, kompetent och kunnande med egna resurser och egna behov. Med att göra barnet delaktigt och hört arbetar man inom småbarnsfostran ur ett resursförstärkande perspektiv med barnet i fokus.

4.2.3 Resursförstärkande metoder och material

Projektet har också resulterat i resursförstärkande metoder och material för daghem. Modellerna som utvecklats är funktionella och resursförstärkande metoder. Modellerna har varit konkreta förslag på hur man kan stöda barn i risk inom småbarnsfostran att utveckla motståndskraft. Målet med modellerna har varit att stärka barnets självbild, självkänsla och sociala kompetens. Med att stärka självbilden, självkänslan och den sociala kompetensen stärks barnets resiliens. Nedan presenteras några examensarbeten för att ge konkret exempel på resursförstärkande material som utvecklats inom projektet.

Hanna Reinikainen utvecklade 2011 ett resursförstärkande material i examensarbetet ”Citron sur + banan gul = kull!: Portfolioarbete som en resursförstärkande metod för att utvidga barnets frukt- och grönsaksrelaterade erfarenheter”. Reinikainen utvecklade ett material som uppmuntrade barnet att smaka på nya smaker och utvidga sina erfarenheter gällande grönsaker, frukt och bär. Med det utvecklade materialet strävade Reinikainen till att väcka barnets nyfikenhet på ett lustfyllt, roligt och individfokuserat sätt. Då barnet berättar om sina egna smakupplevelser, står barnet i centrum för verksamheten. (2011, s. 4). Portfolion mål var att fungera som hjälp att samla barnets uppgifter om barnets inläring, utveckling och tillväxt samt att hjälpa barnet att skapa ett sunt förhållande till maten och den egna kroppen som fungerar resursförstärkande för barnet.. I ”Citron sur + banan gul = kull!” byggdes portfolion på delaktighet, resursförstärkande, barncentrering, lustfylldhet och lekfullhet. (2011, s. 23-31).

MIN FAVORITMAT

MUMS! Här får du rita in din favorit mat. Fyll också glaset med den dryck som du dricker till maten. Glöm inte att lägga pålägg på smörgåsen eller att fylla efterrättsskålen!

SMAKSCHEMA

SMAKA på nya smaker! Du kan hitta en ny favorit grönsak eller frukt! Varje gång som du smakar på något nytt kan du fylla i det i ditt smakschema. Först fyller du i vilken grönsak, frukt eller vilket bär som du har smakat på genom rita, skriva eller klistra in en bild på den i rutan. Vad tycker du om smaken? eller

Smaka flera gånger. Du kan göra ett eget schema, eller fylla i det färdiga schemat, precis som Pelle gjort.

JAG HAR SMAKAT PÅ:

		8	9	10

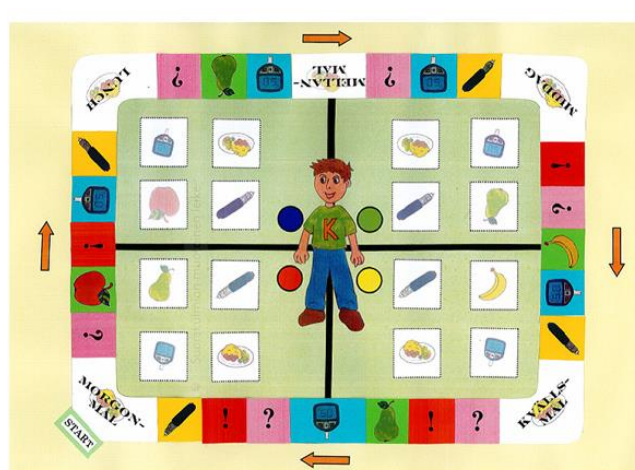
Pelle har smakat på avocado. Första gången som han smakade lyckte han att den inte hade någon smak. Efter han smakat på avocadom sju gånger tycker han att den skall få en glad min. Undrar vad han skall fylla i för min i den sista tomaten?

VISSTE DU ATT?
Först efter att du smakat en ny smak 10 gånger, så vet du om du tycker om den eller inte.

Figur 13. Några exempel på portfoliouppgifter ur Reinikainens examensarbete (2011, Bilaga 1 och Bilaga5).

I figur 13, på föregående sida finns två olika exempel på arbetsuppgifter från Reinikainens examensarbete ”Citron sur + banan gul = kul!”. På bilden med favoritmat ska barnen rita eller klistra in bilder på sin favoritmat. Syftet med bilden var att barnen ska presentera sina egna matvanor och att den vuxna en uppfattning om barnets matvanor för att kunna gå vidare med att presentera grönsaker, frukter och bär. (2011, Bilaga 1). Den andra bilden kan användas då barnet testar på nya smaker. Barnet får betygsätta den nya smaken med hjälp av de olika minerna. Syftet med denna bild var att barnet får bekanta sig med nya smaker men också att uppmuntra barnet att smaka på något nytt. . (2011, Bilaga 5).

Som det redan tidigare nämdes så fanns det i Gröning & Westerholms examensarbete förslag om att utveckla metoder som kunde användas med barn i riskzon. Detta ledde bland annat till att studerande utvecklade materialen ”Kalles diabetes äventyr” och ”Lek och Skoj!”. Sjukskötarstuderande Pamela Fröbergs och Malin Hållfast skrev examensarbetet ”Kalles diabetesäventyr. Ett resursförstärkande spel för femåriga barn”. Det var ett hälsofrämjande och resursförstärkande material. Fröberg och Hållfast gjorde först en litteraturstudie och presenterade barndiabetes ur en medicinsk synvinkel. Den medicinska synvinkeln fungerade som bakgrund för utvecklingen av ett resursförstärkande spel. Spelet som utvecklades kunde användas av olika yrkesgrupper, så som rådgivningspersonal eller daghemspersonal. (2013, s. 1). Spelet innehöll ett spelbräde, till spelbrädet hörde frågekort och uppgiftskort. Målet med spelet var att omgivningen, i detta sammanhang daghemmet och barnen, ska lära sig mera om diabetes. Genom spelet stärktes barnens kunskap och förståelse för sjukdomen som gör att barnet med diabetes inte blir stämplat som konstigt eller annorlunda. På detta sätt stärktes också delaktigheten och spelet fungerade resursförstärkande för barn med diabetes. (2013, s. 45). Idén med spelet var att barnet självt får kompetens att bemästra sin sjukdom, barnet var den som i spelet får handleda andra barn. I detta examensarbete syntes mångprofessionalitetens betydelse då vårdstuderande bidrog med den teoretiska synvinkeln om barndiabetes och sedan utvecklade ett resursförstärkande spel som kunde anpassas även till daghemsvärlden. I projektgruppen förekom många intressanta diskussioner då studerande utvecklade detta material. Här kunde man tydligt argumentera för olika aspekter utgående från den egna professionen. Arbetet har fått bra respons via arbetslivet. (Personlig kommunikation S. Davidsson 31.3.2015).

Figur 14. Kalles diabetesäventyr, spelbräde, exempel på uppgiftskort och frågekort. (Fröberg & Hållfast 2013, bilaga 3, 4, 5).

I figuren 14 ovan presenteras spelbrädet till Kalles diabetesäventyr och några exempel på hur uppgiftskorten och frågekorten i materialet ser ut. Med hjälp av uppgiftskorten och frågekorten ökar barnens kunskap och förståelse för diabetes som i sin tur fungerar resiliensstärkande för barnet med diabetes.

Ett annat exempel på ett resursförstärkande examensarbete är: "Lek och Skoj!: Ett motionsprogram för barn i 5-6 års ålder med övervikt". Arbetet skevs 2014 av Alexandra Erlund, Cecilia, Erlund, Pamela Johansson, Annika Lahti och Caroline Ljungberg. Syftet

med arbetet var att skapa ett motionsprogram för barn i 5-6 års ålder med övervikt oberoende av föräldrars engagemang. I arbetet utvecklades ett motionsprogram som skapar motionsglädje hos barn med övervikt för att inspirera barnet till en aktiv livsstil men också för att undvika följsjukdomars som orsakas av fetma. (2014, s. 1). Studerande gjorde först en litteraturstudie där de beskrev hur övervikten påverkar barnet samt att de gjorde en teoretisk del om träningslära. Med hjälp av denna kvalitativa innehållsanalys utvecklade de ett passande träningsprogram. Arbetet innehöll förslag på lekar och hur träningsprogrammet genomförs. Med hjälp av programmet kan pedagogerna aktivt och i tid ingripa på barnets livsstil. Genom Lek och Skoj! ökas barnets välbefinnande och självkänsla. Barnets naturliga beteende stöds och barnet lär sig hållbara och hälsosamma levandsvanor. Programmet strävar till att skapa motionsglädje.

Studerandes examensarbeten har alltså ofta resulterat i en produkt vars mål har varit att stärka barnets resiliens, barnets resurser och kompetens. Bland annat följande produkter har skapats inom ramen för projektet: Program för rörelsestud, Sagotering, olika Samtalsbilder, Jee-påse, Känslokort, Pratsbubblan, Djurlåda med rollkort, Lugna Lådan, Forumspelen, Det var en gång... och Djungelresan. Med hjälp av de skapade produkterna har studerande strävat till att stärka barnets självkänsla genom positiva erfarenheter i det vardagliga livet. Alla metoder som skapats inom projektet har utvecklats, testats och utvärderas på olika daghem i Svenskfinland. (Projektplan "Det resilienta barnet" 2010-2013).

Produkter strävar till att göra barnet delaktigt. Till exempel rörelseprogrammen gör att barnet själv kan styra och skapa verksamheten. Genom rörelse blir barnet medvetet om det egna kroppsspråket som underlättar interaktionen med andra och som ökar på självkänslan. Leken stöder den sociala kompetensen då den utvecklar empatiförmågan, fantasi, sociala kontakter och den språkliga utvecklingen. Samtalsbilder i sin tur stöder barnets identifikation, association och reflektionsförmåga. Alla produkterna som skapats inom ramen för projektet "Det resilienta barnet" sätter barnet i centrum, gör barnet delaktigt och hört, och fungerar på så vis resursförstärkande.

Med tanke på samarbete med externa aktörer kan det nämnas att Eksten, Haglund, Kytöläinen, Rönnberg & Sinclairs "Barncentrerad videoobservation: en modell för observation av barns samspel" och Fredrica Rosbergs "Ömsesidigt utforskande samtal" resursförstärkande arbetsmodeller har beskrivits i Kompisväskans Teorihäfte. Eksten, m.fl. "Barncentrerad videoobservation: en modell för observation av barns samspel" ger

exempel på hur man kan kartlägga barngruppen. Genom observation fås reda på: hur leken börjar och slutar, hur nya barn kommer med i en pågående lek, hur barnen ansluter sig till leken, hur barnen använder sig av turtagande, hur man delar på leksakerna, hur man löser konflikter i gruppen, hur man hjälper och stöder varandra och hur man tröstar varandra. Syftet med observationsmodellen är att ta fasta på och betona det positiva samspelet som finns mellan barn. Då det talas om ett barncentrerat perspektiv vill man göra barnen delaktiga och sätta deras tankar och åsikter i centrum. (Eksten m.fl. 2012, bilaga 1). Ur Fredrica Rosbergs arbete har det plockats ut punkter som pedagoger bör tänka på och undvika då man samtalar med det otrygga barnet. I Rosbergs arbete finns konkreta förslag på hur pedagoger ska samtala med otrygga barn, vad som bör undvikas och vad som bör göras efter samtalet. (Rosberg 2012, s. 44).

Två examensarbeten gjordes i samarbete med S:t Karins stad familjeservice (se sid 8). Familjeservice Olkkaris ”Viikarit” grupp gjorde ett beställningsarbete där man utvärderade upplevelser och erfarenheter av ”Viikarit” ur ett brukarperspektiv för att kunna vidareutveckling verksamheten. Beställningsarbetet hittas med namnet ”En utvärdering av Viikari-gruppens verksamhet: Föräldrarnas upplevelser om delprojektet Viikarigruppen i S:t Karins stad”. På studerandes initiativ gjordes ett examensarbete till S:t Karins stad om utmanande barn. Detta samarbete resulterade i ett teoretiskt arbete, ”Kära krångliga barn: En litteraturstudie om utmanande barn på daghem”. (personlig kommunikation S. Davidsson 13.3.2015). Examensarbetets syfte var att lyfta fram vad man menar med utmanande barn (Merilä m. fl. 2014, s. 1).

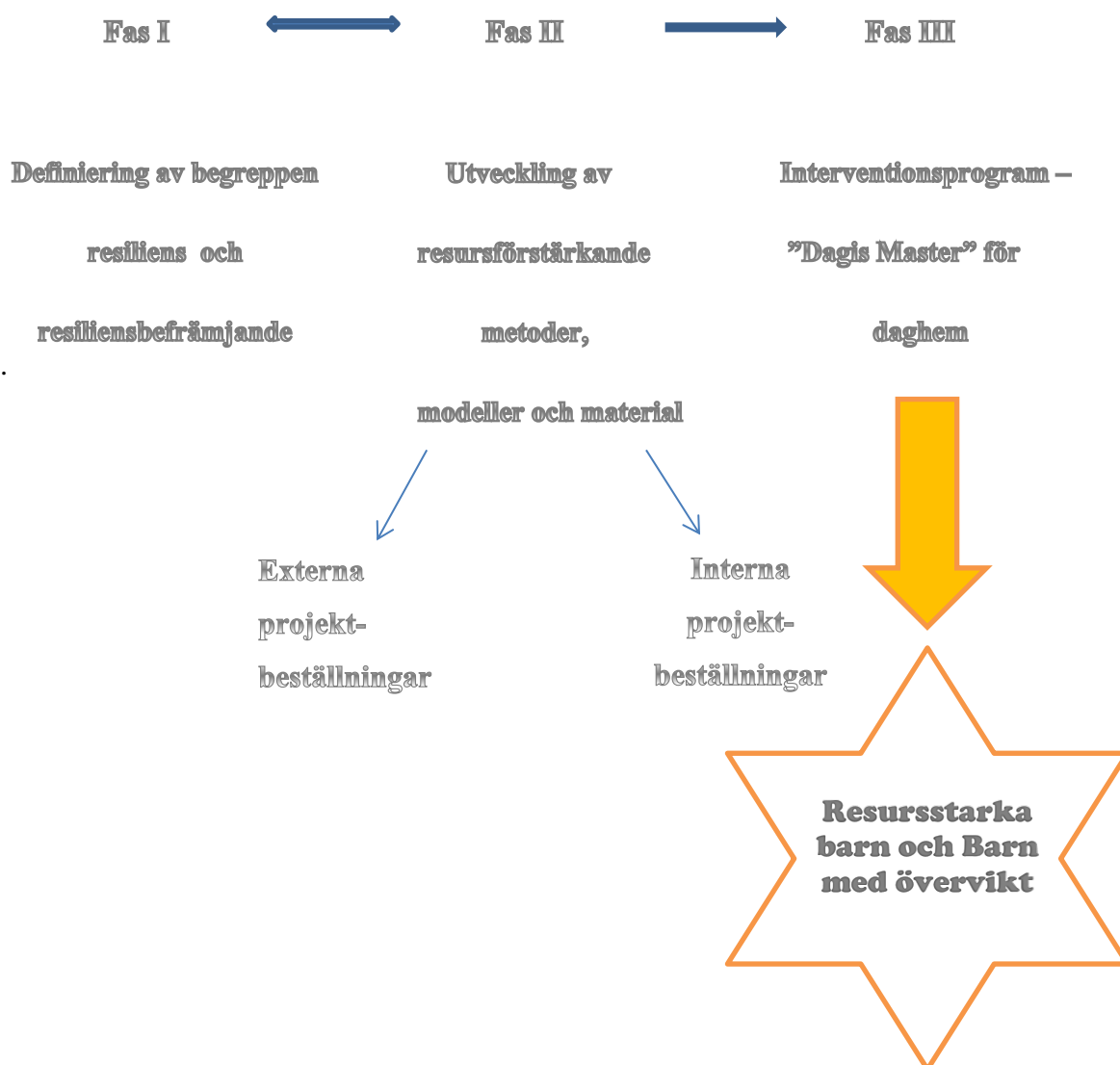
Målet med produkterna som producerats har varit att stöda, utveckla och öva barnens empatiförmåga, att kunna ta andra roller, att lära sig att förstå hur den andra känner, lära sig att känna sig själv, samarbeta med andra och att uttrycka känslor. Det kan sägas att barn tränar sina sociala färdigheter och upplevelser med olika metoder. Barnen får med hjälp av leken insikter, kunskap och erfarenheter och detta i sin tur inverkar positivt på barnets resiliens och självkänsla i och med att barnet blir sett och hört. Med produkterna strävas att skapa en positiv atmosfär och känsla av samhörighet mellan barnen. Genom att stärka barnets resurser och att se barnet som kompetent försöker man skapa positiva förväntningar och en positiv atmosfär, det hjälper barnen att finna sina egna resurser, att utnyttja dem och att utveckla dem. I praktiken handlar det om att öva på samarbete, lösa problem, ta hänsyn till andra, turas om, ta med nya barn i leken, dela på saker, genom olika metoder och modeller.

Sammalagt har 42 examensarbeten producerats inom projektet ”Det resilienta barnet”. Inom ramen för projektet har det gjorts även andra arbeten som varit läroplansförankrade. Förankring till arbetslivet har skett och artiklar som berört projektet har publicerats. Projektet har även fått publicitet via olika seminarier och konferenser. Man kan konstatera att projektet haft en stor spridning och berört många parter.

Alla examensarbeten som är producerade och godkända inom projektet finns tillgängliga antingen i Yrkeshögskolan Novias bibliotek på Nunnegatan 4 i Åbo eller på Theseus. Theseus är en internetjänst som upprätthålls av Arene r.f., rådet för yrkeshögskolornas rektorer, där examensarbeten och nätpublikationer från yrkeshögskolorna i Finland publiceras (Theseus - yrkeshögskolornas examensarbeten och nätpublikationer.).

Det resilienta barnet

Figur 15. Projektet "Det resilienta barnet" indelat i tre faser.

Figur 15 på föregående sida är en resultattolkning som är gjord gällande projektets framskridande. Fas I och Fas II har uppnåtts. I Fas I kan det konstateras att studerande i början av projektet fokuserade sig på att definiera begrepp kring det resilienta barnet för att skapa projektet den teoretiska referensramen. I figuren går Fas I och Fas II i växelverkan, detta förekom speciellt i början av projektet då arbetet bestod av att definiera begrepp kring resiliens samtidigt som att utveckla resursförstärkande metoder. I ett senare skede kunde man frågå att definiera begreppen kring resiliens då man ansåg att det fanns en tillräcklig teoretisk referensram. Då övergick projektet i Fas II och fokus riktades på att utveckla resursförstärkande arbetssätt bland barn inom småbarnsfostran. Det syns tydligt att projektets fokus har flyttats från det resilienta barnet till resursförstärkande metoder och

arbetsätt bland barn. Under Fas II finns en indelning på examensarbetena, alla examensarbeten är gjorda som externa eller interna beställningsarbeten. I bilaga 3 finns alla de examensarbeten som producerats och godkänts inom projektet ”Det resilienta barnet”. I bilagan är de arbeten som är beställda av Folkhälsans förbund r.f. märkta med ett (F) och de som är beställda av S:t Karins stad märkta med (SK). Den sista fasen, Fas III, har inte ännu uppnåtts då man i detta skede inte sammanfattat materialet i ett interventionsprogram, ”Dagis Master” när projektet inte ännu är slutfört. Fas III är den sista fasen i projektet som måste genomföras för att uppnå projektets målsättning. Även om projektet ”Det resilienta barnet” tar slut, fortsätter studerande att arbeta vidare i projekten Resursstarka barn och Barn med övervikt. Projektet ”Det resilienta barnet” fungerar som en bra grund för dessa nya projekt inom projektlinjen Familjeliv.

5 Slutsatser och erfarenheter av projektet ”Det resilienta barnet”

Ett examensarbete avslutas ofta i en diskussion. Då detta examensarbete är en slutrapportering har jag valt att i stället för en traditionell diskussion avsluta arbetet med ett kapitel där slutsatser och erfarenheter av projektet ”Det resilienta barnet” presenteras. Kapitlet avslutas med en kritisk granskning av examensarbetet.

5.1 Projektets slutsatser

Syftet med projektet ”Det resilienta barnet” var att definiera och beskriva begreppen resiliens samt resiliensbefrämjande processer, för att kunna skapa resursförstärkande processer som till exempel resursförstärkande modeller, metoder och material om hur man kan stöda barn i risk inom småbarnsfostran att utveckla motståndskraft. Projektets mål var att utveckla ett konkret socialpedagogiskt material för barn i fem års ålder, som senare kunde ingå i ett socialpedagogiskt Interventionsprogram - ”Dagis Master” för daghem.

Med hjälp av kvalitativa litteraturstudier arbetade studerande i sina examensarbeten med frågor kring resiliens, som gav projektet den teoretiska referensramen. När den teoretiska referensramen stod klar utvecklade studerande resursförstärkande metoder och material som kan användas inom småbarnsfostran. Det resursförstärkande materialet som utvecklats stöder barnets förmåga att utveckla motståndskraft. Med de olika metoder som utvecklats tränar barnen på självutveckling, avslappning och återhämtning, den kommunikativa förmåga, den empatiska förmågan och att fungera i grupp. Med hjälp av dessa metoder

dagvårdspersonalen stöda barnet att utveckla motståndskraft som i sin tur fungerar resursförstärkande.

Inom projektet har det aktivt samarbetats med externa aktörer och många kontakter har knutits till arbetslivet. Projektets resultat har spridits via externa aktörer och en aktiv dialog har förts med de externa aktörerna. Växelverkan och samarbete mellan externa aktörer var ett av FoU:s målsättning. Med detta samarbete har studerande och externa aktörer kunna utnyttja varandras kunskap, detta har gett studerande en möjlighet att arbeta i mångprofessionella team men att också samtidigt stärka sin yrkesidentitet och utveckla ett utvecklingsinriktat arbetssätt samtidigt som de externa aktörerna får den teoretiska kunskapen av studerande som deltagit i projekt "Det resilienta barnet". Samarbetet har också hjälpt studerande att aktivt knyta kontakter till arbetslivet med tanke på framtiden.

I projektet har barnperspektivet varit en mycket väsentlig del. När det talas om resiliens syftas det på de resurser barnet har och på så vis utgår man från barnperspektivet. Inom projektet har utvecklats material som tar till vara, framhäver och stärker den personlighet och temperament barnet redan har. Det har inte handlat om att förbättra barnet utan att stärka det som barnet redan har, de resurser som redan finns tillgängliga. Man kan säga att projektet med hjälp av det nya resursförstärkande materialet har utvecklat hållbara resursförstärkande lösningar.

Projektets syfte var att definiera och beskriva begreppen resiliens samt resiliensbefrämjande processer, för att kunna skapa resursförstärkande processer, kan det sägas att projektets syfte uppnåts då studerande i projektet definierat begreppen samt att de utvecklat socialpedagogiska material som stöder barnets resurser. Målsättningen för projektet var att utveckla ett konkret socialpedagogiskt material för barn i fem års ålder, som senare kunde ingå i ett socialpedagogiskt Interventionsprogram - "Dagis Master". Interventionsprogram - "Dagis Master" har inte ännu varit möjligt att sammanställa då projektet inte ännu avslutats. Som figur 15 beskrev, är projektets följande fas att sammanställa det producerade materialet till ett Interventionsprogram - "Dagis Master" för daghem. När Dagis Mastern står färdig har projektets huvudsakliga mål uppnåts. I dagens läge är framtidsvisionerna att utveckla en portal på nätet där det resursförstärkande materialet publiceras. Från och med hösten 2015 kommer studerande inom kursen "Aktuell forskning och utvecklingsverksamhet inom det sociala området" att arbeta med utveckling av den virtuella plattformen där det resursförstärkande materialet ska publiceras. Hösten 2015 kommer en ny läroplan för vård- och det sociala området i Yrkehögskolan Novia. I

den nya läroplanen är det skrivet att studerande ska fortsätta med att testa resursförstärkande metoder inom ramen för projekten ”Det resursstarka barnet” och ”Barn med övervikt”. (Personlig kommunikation S. Davidsson 9.4.2015 och 18.4.2015).

5.2 Erfarenheter av projektet

Erfarenheterna av projektet är en del av projektets resultat. Lärare som deltagit i projektet har haft möjlighet att dela med sig sina erfarenheter av ”Det resilienta barnet”.

Eva Juslin som varit med från början av projektet ansåg att resiliens temat har fungerat bra inom den mångprofessionella social- och hälsovårdsutbildningen. Temat berör så väl social som hälsovård och har snabbt vunnit terräng bland såväl lärare som studerande. Studerande som inlett studierna efter 2010 har fått fylla i enkät inför examen där man utvärderat och beskrivit de mångprofessionella kompetenserna. Enlig Juslin såg temat barn- och familj ut att vara det starkaste kompetensområdet. Hon tyckte också att projektet gett goda möjligheter att samarbeta med arbetslivet, genom att utveckla och testa material, både inom kursverksamhet, praktik och examensarbeten. Juslin ansåg att projektet också kunnat länkas till andra projekt, ”Ett daghem utan mobbning”, på grund av flexibilitet i både strukturer och förverkligandet. Projektet har också utvecklat projekt och utvärderingskunnandet inom avdelningen. Juslin säger att projektet har gett en egen profil åt särskilt det sociala områdets barn- och familjerelaterade utbildning och att man i lärarlaget utvecklat efterfrågad expertis inom området. Projektet har även fungerat som en övningsarena för projektkunnande och praktisk utvecklingsverksamhet. (Personlig kommunikation E. Juslin 20.4.2015).

5.3 Kritisk granskning

Examensarbetets syfte var att sammanfatta projektet ”Det resilienta barnet” till en slutrapport. För att kunna beskriva projektet i sin helhet har jag läst material som berört projektet. Med hjälp av personlig kommunikation med lärare som varit involverade i projektet och med det skriftliga materialet har projektet sammanfattats till en slutrapport. Projektet har sammanfattats till en slutrapporteringen och således har examensarbete syfte uppnåtts.

Målsättningen med examensarbetet var att sprida kunskap om projektet samt presentera projektets resultat. Med detta examensarbete har jag åskådliggjort projektet ”Det resilienta

barnet” och dess resultat. Jag anser att arbetets målsättning har uppnåtts då jag spridit information om projektet och sammanfattat ett resultat. I slutrapporten har jag systematiskt beskrivit projektet, från utgångspunkten till slutresultat. Jag har systematiskt presenterat projektets livscykel i kronologisk och parallell ordning för att åskådliggöra projektet för läsaren. Resultatet baserar sig på en sammanfattning som består av studerandes examensarbeten. Resultatdelen har varit utmanande att sammanfatta till en logisk och överskådlig helhet. Jag har provat på många olika modeller, till exempel att sammanföra verksamhetsåren med det teoretiska resultatet, som sedan inte fungerat på önskebart sätt. Jag har efter många försök alltid gått tillbaka till den ursprungliga resultatpresentationen.

Jag har under hela examensprocessens gång följt Forskningsetiska delegationens utgångspunkter om att ta hänsyn till andra forskares arbete och resultat, hänvisa till deras publikationer samt att respektera deras arbeten och resultat. (Forskningsetiska delegationen). Jag har så rättvist och ärligt som möjligt fört fram de resultat studerande presenterat i sina examensarbeten för att öka på resultatets tillförlitlighet.

Till sist vill jag rikta mitt tack till Yrkeshögskolan Novia lärare inom vård och det sociala området för att de starkt förankrat projektet ”Det resilienta barnet” i läroplanen. Resiliens och de resursförstärkande arbetsmetoderna har haft en mycket central roll i studierna, de har gått som en röd tråd genom hela studietiden. Med hjälp av projektets läroplansförankring har vi insett hur viktigt det är att arbeta med metoder som stärker barnets självkänsla och identitet, att arbeta utgående från barnets styrkor och kapacitet. Alla barn har rätt att få växa upp i en stödjande omgivning där var och en ses som unik och kunnande. Vi har lärt oss att arbeta med resursförstärkande metoder som stöder barnet att upprätthålla och förbättra situationen trots utmanande förhållanden. Det resursförstärkande synsättet finns nu i ”ryggraden” och det känns tryggt att ta steget ut i arbetslivet, att arbeta för barnets och familjernas bästa.

Källförteckning

- Borge, A. I. H. (2011). *Resiliens. Risk och sund utveckling*. Lund: Studentlitteratur.
- Davidsson, Juslin & Liljeroth. (2014). Mångprofessionell yrkespraxis förutsätter mångprofessionell utbildning. *Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti 2 2014; 51*. Sosiaalilääketieteen Yhdistys.
- Eksten, C., Haglund, J., Kytöläinen, H., Rönnerberg, S. & Sinclair, M. (2012). *Barncentrerad videoobservation: en modell för observation av barns samspel*. Examensarbete vid Yrkeshögskolan Novia.
- Erlund, A., Erlund, C., Johansson, P., Lahti, A. & Ljungberg c. (2014). *Lek och Skoj!: Ett motionsprogram för barn i 5-6 års ålder med övervikt*. Examensarbete vid Yrkeshögskolan Novia.
- Folkhälsans förbund r.f. ”Ett daghem utan mobbning”. <http://www.folkhalsan.fi/daghemutanmobbning> (hämtat 14.3.2015).
- Folkhälsans förbund r.f. Kompisväskan. <http://www.folkhalsan.fi/kompisvaskan> (hämtat 18.1.2015).
- Folkhälsans förbund r.f. Säg hej o le – en kompiskampanj för barn i daghems- och förskoleåldern. <http://www.folkhalsan.fi/startside/Var-verksamhet/Barn--familj/Daghem/Daghem-utan-mobbning/Sag-hej-o-le/> (hämtat 18.1.2015).
- Forskningsetiska delegationen. God vetenskaplig praxis. <http://www.tenk.fi/sv/god-vetenskaplig-praxis-anvisningar/god-vetenskaplig-praxis> (hämtat 4.2.2015).
- FoU-verksamhetsplan för Campus Åbo 2013. <https://intra.novia.fi/fou/fou-pa-novias-campus/campus-abo/> (hämtat 4.2.2015).
- Fröberg, J., Karlsson R-L. & Sopen- Luoma L. (2013). *Normbrytande beteende bland barn på daghem. Ett resursförstärkande perspektiv*. Examensarbete vid Yrkeshögskolan Novia. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/61516/Examensarbete.pdf?sequence=1> (hämtat 14.3.2015).
- Fröberg, P. & Hållfast M. (2013). *Kalles diabetesäventyr. Ett resursförstärkande spel för femåriga barn*. Examensarbete vid Yrkeshögskolan Novia.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/61503/Froberg_Pamela_Hallfast_Malin.pdf?sequence=1 (hämtat 9.3.2015).

Gröning, H. & Westerholm, N. (2012). *Projektet "Det resilienta barnet" – metodkartering och utvecklingsförslag*. Examensarbete vid Yrkeshögskolan Novia.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/49523/Groning_Henrika-Westerholm_Nicolina.pdf?sequence=1 (hämtat 8.3.2015).

Gällros, A., Karlsson, M., Nordström, J. & Otakari, A. (2010). *Det resilienta barnet: teorier, metoder och ett genusperspektiv*. Examensarbete vid Yrkeshögskolan Novia.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/24735/EXAMENSARBETET.pdf?sequence=1> (hämtat 8.3.2015).

Holmgren, A. & Kemppainen, L. (2011). *Personlighet, temperament och resiliens. Ett resursförstärkande perspektiv*. Examensarbete vid Yrkeshögskolan Novia.

Juslin, E., Liljeroth, P. & Vaartio-Rajalin, H. (2013). *Resursförstärkande mångprofessionell yrkespraxis; Social och hälsovårdsutbildning i utveckling*. Novia publikation och peroduktion, serier R: Rapporter, 3/2013.

Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Mattsson, L., Roiha, M. & Öfverström-Sundqvist, Y. *Barns rätt till delaktighet. Arbetsmodell för att öka barns inflytande i daghemmet*. Examensarbete vid Yrkeshögskolan Novia.

Merilä, I., Nyberg, S. & Sjöblom, F. (2014). *Kära krångliga barn: En litteraturstudie om utmanande barn på daghem*. Examensarbete vid Yrkeshögskolan Novia.
http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/79502/Merila_Ida%20Nyberg_Siri%20Sjoblom_Fanny.pdf?sequence=1 (hämtat 3.4.2015).

Patel, R. & Davidson, B. (1994). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Reinikainen, H. (2011). *Citron sur + banan gul = kul! : Portfolioarbete som en resursförstärkande metod för att utvidga barnets frukt- och grönsaksrelaterade erfarenheter*. Examensarbete vid Yrkeshögskolan Novia. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/35424/Reinikainen_Hanna.pdf?sequence=1 (hämtat 5.4.2015).

Rosberg, F. (2012). *Ömsesidigt utforskande samtal: Hur daghemspersonalen kan bemöta och samtala med det otrygga barnet*. Examensarbete vid Yrkeshögskolan Novia. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/46899/Rosberg_Fredrica.pdf?sequence=1 (hämtat 7.3.2015).

Social- och hälsovårdsministerier. (2012). Det nationella utvecklingsprogrammet för hälso- och socialvården (Kaste) 2012-2015. Genomförandeplan. Social- och hälsovårdsministeriets publicationer 2012:21.

Statistikcentralen. Begrepp och definitioner. http://www.stat.fi/til/tkker/kas_sv.html (hämtat 29.3.2015).

Strategi för forskning och utveckling vid Yrkeshögskolan Novia 2015-2016. <https://intra.novia.fi/verksamhetsledning/overgripande-dokument/strategier/fou-strategi/> (hämtat 3.4.2015).

Stolzmann-Frankenhaeuser, J. & Stoor-Grenner M. (2014). *Kompisväskan. Ett inspirationsmaterial för att jobba mobbningsförebyggande bland småbarn*. Teorihäfte. Folkhälsans förbund r.f.

Theseus – yrkeshögskolornas examensarbeten och nätpublikationer. <https://www.theseus.fi/> (hämtat 3.4.2015).

Yrkeshögskolelagen 9.5.2003/351. <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/kumotut/2003/20030351> (hämtat 7.2.2015).

Yrkeshögskolan Novias regionala strategi. <https://intra.novia.fi/verksamhetsledning/overgripande-dokument/strategier/regional-strategi> (hämtat 6.4.2015).

Opublicerat material:

Bilaga till Projektbeskrivningsblanketten för 2009-2010.

Book of abstracts. The 3rd Nordic Family Centre Conference. Tromsö, Norway, June, 10.-12., 2013.

Davidsson, S. Läroplansförankring våren 2013.

Davidsson, S. (2006). Projektbeskrivningsblankett. Projekt: ”Det resilienta barnet.

Davidsson, S. (2009). Projektbeskrivning för examensarbeten 2009-2010. Avdelning för vård och det sociala området.

Davidsson, S. (2010). Projektbeskrivning för examensarbeten 2010-2011. Avdelning för vård och det sociala området.

Davidsson, S. (2011). Projektbeskrivning för examensarbeten 2011-2012. Avdelning för vård och det sociala området.

Davidsson, S. (2012). Projektbeskrivning för examensarbeten 2013. Avdelning för vård och det sociala området.

Davidsson, S. (2014). Projektbeskrivning för examensarbete 2015. Avdelning för vård och det sociala området.

Davidsson, S. & Juslin E. (2015). Daghem utan mobbning. Utvärdering av Kompisväskan.

Davidson, S., Liljeroth, P. (2013) Projektbeskrivning för examensarbeten 2014. Avdelning för vård och det sociala området.

Davidsson, S. Projektlaboratoriet-en möjlighet att utveckla en dialog med arbetslivet.

Davidsson, S. Projektplan ”Det resilienta barnet 2010-2013.

FoU-strategi för avdelningen för vård och det sociala området, 2014. Yrkehögskolan Novia.

Utförandeplan. Resursförstärkande dagvård – Barn och familjecentrerat förändringsarbete 20sp.

Bilaga 1

Utprovning av socialpedagogiskt material inom Projektet Det resilienta barnet (YH:s handledande lärare & praktikplatsens handledare)

Materialets namn: _____

Materialets utvecklare: _____

Materialets målsättning: _____

Person som provade materialet: _____

YH:s handledande lärare/Praktikplatsens handledare: _____

Datum då materialet provades: Tillfälle 1: __/__/2012   Tillfälle 2: __/__/2012

Yrkehögskolans handledande lärare deltog: __/__/2012

Bilaga 1

OBSERVATION AV UTFÖRANDET:

- ❖ Beskriv utförandet i fri form samt dina iakttagelser av hur materialet fungerade i relation till materialets målsättning

---

UTVÄRDERING:

Utvärdera i relation till:

Materialets målsättning

- ❖ Fungerade materialet i enlighet med dess målsättning? På vilket sätt?

- ❖ Ifall inte – Varför?

Bilaga 1

Materialets lämplighet för gruppen:

- ❖ Hur fungerade materialets instruktioner? Förstod barnen instruktionerna? På vilket sätt?

- ❖ Ifall inte – varför?

- ❖ Stimulerade materialet barnen till den avsedda aktiviteten? På vilket sätt? Var gruppen aktiv och hur upplevdes aktiviteten i gruppen?

- ❖ Ifall inte – varför?

- ❖ Tilltalade materialet barnen (visuella intrycket och utformningen)? På vilket sätt?

- ❖ Ifall inte – varför?

Bilaga 1

UTVECKLINGS- OCH FÖRBÄTTRNINGSFÖRSLAG FÖR MATERIALET:

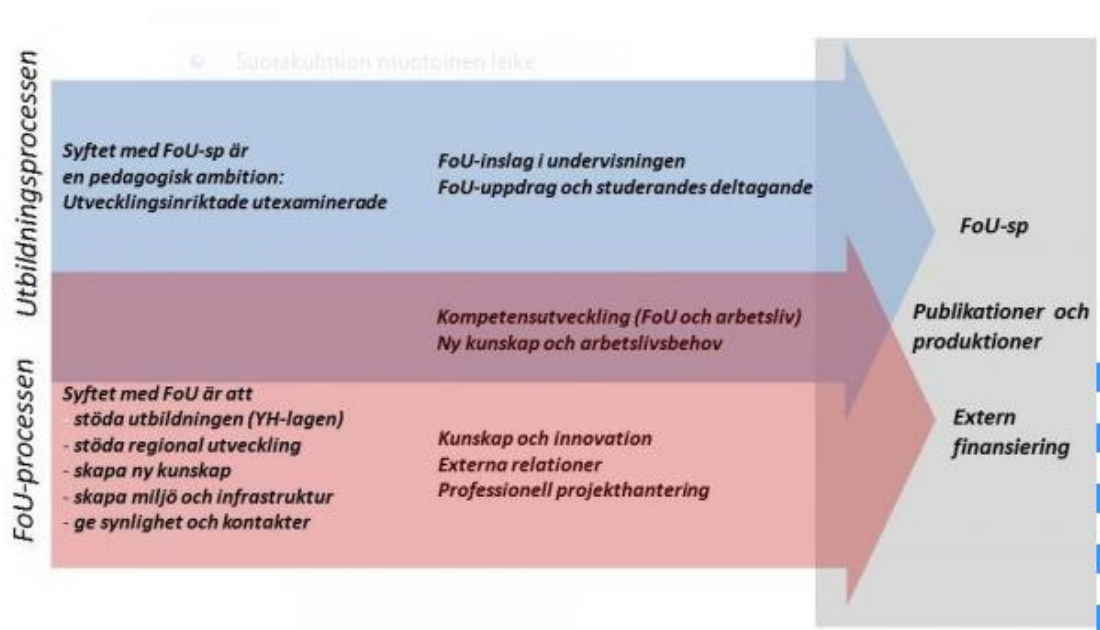

Forsknings- och utvecklingsrelaterade målsättningar samt indikatorer på FoU-verksamhetens resultat.

Examensarbeten inom projektet ”Det resilienta barnet” 2008-2014

Examensarbeten som är externt beställda av Folkhälsans Förbund r.f. märkta med ett (F) och de som är externt beställda av S:t Karins stad märkta med (SK).

2008:

- Anna Koskinen   Musik som ett självkänslö-stödande redskap: ett handlingsförslag för småbarnsfostran.
- Ida-Maria Bruun   Samvaro genom rörelse: ett sätt att stärka barns sociala kompetens och resiliens.

2009:

- Sofia Wikman   Sagotering som resiliensförstärkande metod.
- Linda Särs   Samtalsbilder – ett arbetsmaterial för att stöda resiliensutvecklingen hos barn.
- Eva Karrento   Djur som resiliensstärkande faktor för barn: hur barns självkänsla och resiliens kan byggas upp med hjälp av djur.
- Linda Degerholm   Leken ur ett resiliens- och självkänslöstödande perspektiv – En råkopia för en lekbok.
- Henna Sundberg   Jee-påse med massagekort-stöd för social kompetens och resiliens.
- Kati Männikkö   Tillsammans: samlingsförslag för att stöda vänskapsrelationer hos barn.

2010:

- Tove Elenius   Känslkort för att främja barnets empatiförmåga: stöd för social kompetens och resiliens.
- Sofie Sten   Pratsbubblan – Ett spel för att stöda den kommunikativa kompetensen hos barn.

Gällros, Karlsson, Nordström & Otakari	Det resilienta barnet. Teorier, metoder och ett genusperspektiv.
Sabina Gustafsson	Samtalsbild som resiliensstärkande metod.
Ida Järnström	Att stöda barns vänskapsrelationer med hjälp av social och emotionell träning.
Maria Lundberg	Djurlåda med rollkort – Rollbyte som resiliensstärkande metod bland barn.
Ida Malmström	Avslappning på daghem: ”Lugna Lådan” – att arbeta med avslappning i resursförstärkande syfte på daghem.
Klara Sonntag	Forumspel som empatiutvecklande arbetssätt: tillämpa forumspel i daghem - en arbetsmanual för daghemspersonalen.
Jessica Åberg	Dramalek för att utveckla barns interaktions- och samarbetsfärdigheter: "Det var en gång ..." - ett stödmaterial för dramalek.
Mikaela Bäckman	Hur vi på daghem kan skapa en trygg miljö för barnet: diskussionsunderlag för samtal med barn kring daghemmets miljö.
Monica Hillner	Boksamtal och sagotering : metoder som stöder den kommunikativa kompetensen hos barn på daghem. (F).
Rosita Kuhlman- Johansson	De borde omhändertagit mig första gången: Kvalitativa intervjuer med barn som placerats utom hemmet.
Westerholm Eva	Djungelresan – ett lekförslag för att främja barns kamratrelationer. (F).
<u>2011:</u>	
Leona Helander	Kränker vuxna? En modell för mobbningsförebyggande arbete med daghemspersonal. (F).

- Maj Mikander Fostran till internationalism: som en del av vardagsverksamheten på daghem.
- Jennie Mörk I rörelse med KOPESO: Ett arbetsmaterial som stöd för barns kroppsuppfattning och resiliens.
- Hanna Reinikainen ”Citron Sur + banan gul = kul!” Portfolioarbete som en resursförstärkande metod för att utvidga barnets frukt- och grönsaksrelaterade erfarenheter.
- Charlotta Sundberg Hälsovårdarens mångprofessionella arbete kring kost för det 5-åriga barnet. Kostportfolio som arbetsmetod vid handledning av sunda levnadsvanor.
- Emma Ehrnström & Kaisa Lindberg ”Gå ut i naturen och fotografera” En metod för barnen att utnyttja naturens återhämtande effekter under vistelsen i naturensamt genom det egna fotografiet.
- Hanna Friman & Elin Uggeldahl Restorativa rummet – en metod för att stöda resursförstärkande arbete och ta naturen in på daghem.
- Anna Holmgren & Leila Kempainen Personlighet, temperament och resiliens – ett resursförstärkande perspektiv.
- 2012:**
- Eksten, Haglund, Kytöläinen, Rönnberg & Sinclair Barncentrerad videoobservation – en modell för observation av barns samspel. (F).
- Henrika Gröning & Nicolina Westerholm Projektet ”Det resilienta barnet” – Metodkartering och utvecklingsförslag.
- Fredrika Rosberg Ömsesidigt utforskande samtal. Hur daghemspersonal kan bemöta och samtala med det otrygga barnet. (F).

2013:

- Annika Bäck & Martina Stenström Positiv social samvaro. Diskussionsunderlag för att stöda social samvaro i daghemsmiljö. (F).
- Fröberg, Karlsson & Sopen Luoma Normbrytande beteende bland barn på daghem. Ett resursförstärkande perspektiv.
- Pamela Fröberg & Malin Hållfast Kalles diabetesäventyr. Ett resursförstärkande spel för femåriga barn.
- Heidi Karlsson & Karina Nielsdorff Samtalsbilder om barns rättigheter. Ett resursförstärkande material utgående från FN:s barnkonvention. (F).
- Mattsson, Roiha & Öfverström-Sundqvist Barns rätt till delaktighet. Arbetsmodell för öka barns inflytande i daghemmet. (F).

2014:

- Sjöblom, Nyberg, Merilä Kära krångliga barn: En litteraturstudie om utmanande barn på daghem. (SK).
- Eloranta, Ribäck, Sundholm En utvärdering av Viikari-gruppens verksamhet: Föräldrarnas upplevelser om delprojektet Viikarigruppen i S:t Karins stad. (SK).
- Erlund, Erlund, Johansson, Lahti, Ljungberg Lek och Skoj!: Ett motionsprogram för barn i 5-6 års ålder med övervikt.
- Bäck, Annika & Stenström, Martina Positiv social samvaro: Diskussionsunderlag för att stöda social samvaro i daghemsmiljö. (F).
- Walls, Ahtola, Boström, Lindevall, Meyer, Törnqvist, Stenvall Reflektivt föräldraskap: Produktutveckling av reflektionskort som stödjer 5-6 åriga barns resurser.

Kompisväskan

Kompisväskan utvecklades av Folkhälsan då pedagogerna saknade konkreta redskap och praktiskt material som kunde användas i det mobbningsförbyggande arbete bland barn.

Kompisväskan lanserades 2012. Med väskan vill man motivera och inspirera till ett mobbningsförebyggande arbete bland småbarn och syftet med väskan är att stöda barnets kamratrelationer genom att hjälpa barnet att bygga upp relationer till jämnåriga och att främja och stärka kamratkulturen. (Davidson & Juslin 2015, s. 1). Kompisväskan innehåller ett teorihäfte som fungerar som ett inspirationsmaterial för daghemspersonalen. Teorihäftet innehåller information om mobbning, hur man startar det mobbningsförebyggande arbetet på daghemmet för att effektivt kunna ingripa och förebygga mobbning. (Stolzmann-Frankenhaeuser & Stoor-Grenner 2014, s. 5-12). I teorihäftet finns även en kartläggningsdel som ger olika förslag på hur man kartlägger barngruppen för att få veta vad barn tänker om vänskap och mobbning. Kompisväskan innehåller också reflektionskort, känslkort, Kompismonstret Ole och Lilla Chilla som ska hjälpa att stöda barnet i kamratrelationer, vägleda och lära barnet att bygga upp relationer till jämnåriga samt stärka de positiva förutsättningarna i barngruppen. (Folkhälsan r.f. Kompisväskan).